

Møte torsdag 20. januar kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 38)

1. Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren
2. Interpellasjon fra representanten Dag Danielsen til kommunal- og regionalministeren:

«Et stadig tilbakevendende problem for Oslo kommune er å få dekket kommunens reelle kostnader forbundet med asyl- og flyktningpolitikken og den høye tilstrømmingen av flyktninger og asylsøkere til Oslo i forhold til resten av landet. Eksempler på dette er kostnader til dekning av sosialutgifter, boligutgifter, språkoppplæring og øvrige integreringstiltak. Et nyttig redskap her kan være en beregning av det offentliges utgifter på asyl- og flyktningpolitikken, fordelt på kommune/fylkeskommune/stat.

Vil Regjeringen bidra til at en slik beregning blir iverksatt, og hva akter Regjeringen å foreta seg slik at kommunene får dekket sine utgifter som følge av asyl- og flyktningpolitikken, slik at nødvendige midler gis for å sikre en god integrering, og at fordelingen mellom kommune og stat blir rettferdig?»
3. Interpellasjon fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren:

«Vi opplever at stadig yngre mennesker blir brukere av narkotika. Denne bekymringsfulle utvikling er heller ikke bare et storbyproblem. Også små bygdesamfunn opplever det samme.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å stoppe denne utviklinga, og hvilke tiltak har statsråden satt i verk med bakgrunn i oversendelsesforslagene fra Stortingets debatt i juni 1999?»
4. Forslag fra stortingsrepresentant Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999 (Jf. Innst. O. nr. 34):

«Stortinget ber Regjeringen bruke unntaksmuligheten i § 26 siste ledd til å lage et forenklet regelverk med lavere garantikrav for formidling av tjenester som praktikant, barnevakt, dagmamma og forsørlige distriktsbaserte virksomheter med lav omsetning.»
5. Forslag fra stortingsrepresentant Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999 (Jf. Innst. O. nr. 34):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem alternative modeller til å etablere et vikarbyrå i offentlig regi for å etablere ordninger hvor arbeidsmarkedsetaten kan inngå partnerskap med private vikarbyråer eller arbeidsformidlere, og offentlige eller private brukere for å videreutvikle områdene som er skissert lagt inn under et vikarbyrå eller finansiert gjennom betaling fra brukeren.»
6. Referat

*Minnetale over tidligere stortingsrepresentant
Valter Gabrielsen*

Presidenten: Ærede medrepresentanter!

Det var med sorg Stortinget mottok meldingen om at tidligere stortingsrepresentant for Arbeiderpartiet Valter Gabrielsen, fra Finnmark, døde 23. desember, 78 år gammel.

Valter Gabrielsen var født 4. februar 1921 i Knarrvik i Hordaland, men vokste opp i Vardø. Etter middelskoleeksamen og kystskippereksamen i 1939 valgte han fiskeryrket som levevei.

Valter Gabrielsen ble tidlig opptatt av levekårene for kystfolket og engasjerte seg både politisk og organisatorisk i Norges Fiskarlag. I årene 1947 til 1965 var han tillitsvalgt for Finnmark Fiskarlag. Gabrielsen var med i Vardø bystyre og formannskap fra 1947 til 1951, og i Nordkapp kommunestyre og formannskap fra 1955 til 1965.

Fra 1965 ble han valgt som fast representant til Stortinget for Finnmark Arbeiderparti og var representant fram til 1981. Med sin bakgrunn som fisker og fiskeskipper var Valter Gabrielsen et selvskrevent medlem av sjøfarts- og fiskerikomiteen, og de siste åtte årene var han også komiteens leder.

Her på Stortinget ble Valter Gabrielsen kystbefolkningens fremste talsmann. Han var en samarbeidets mann, som rådførte seg med andre, og som lette etter praktiske løsninger til beste for dem han var valgt for. I hele sitt politiske virke var han opptatt av å sikre levekårene for kystbefolkningen og av å ivareta sin oppgave som deres tillitsmann og talsmann. En hensiktsmessig organisering av norsk fiskerinæring, råstoffproblematikk, kvoteordninger og økt satsing på maritim forskning var sentrale begreper og en drivkraft i Gabrielsens politiske arbeid. Han hadde en sterk vilje og tro på at det gikk an å skape en god framtid for alle.

Han var kjent for sitt smittende gode humør og behagelige vesen, som gjorde det lett å samarbeide med ham. Og ikke minst beholdt han evnen til å gløde for sine saker gjennom alle sine år her på Stortinget.

Etter at han sluttet som stortingsrepresentant, fortsatte han sitt arbeid i noen år for Norges Fiskarlag, før han gikk over i pensjonistenes rekke.

Det er med dyp respekt vi lyser fred over Valter Gabrielsens minne.

Representantene påhørte stående presidentens minnetale.

Presidenten: Representanten Trond Giske, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Valg av settepresident

Presidenten: Presidenten vil foreslå at det velges en settepresident for Stortingets møte i dag – og anser det som vedtatt.

Carl I. Hagen (Frp) (fra salen): Jeg tillater meg å foreslå Ursula Evje.

Presidenten: Ursula Evje er foreslått som settepresident for dagens møte. Andre forslag foreligger ikke – og Ursula Evje er enstemmig valgt som settepresident.

S a k n r . 1

Utenrikspolitisk redegjørelse av utenriksministeren

Utenriksminister Knut Vollebæk: 1999 var et år preget av sterke inntrykk.

I april stod jeg på grensen mellom Kosovo og Albania og møtte en endeløs strøm av kosovoalbanske flyktninger, drevet bort fra sine hjem av jugoslaviske myndigheter.

I desember stod jeg på en åsside nær Groznyj og snakket med utslitte tsjetsjenske flyktninger mens artillerigranatene slo ned i forstedene noen kilometer unna.

Slike opplevelser er påminnelser om at utenrikspolitikken ikke bare handler om upersonlige krefter. Det dreier seg om enkeltmennesker – om deres behov, interesser og rettigheter. Ofte dreier det seg til og med om den mest grunnleggende av alle rettigheter, retten til liv. Det er viktig at slike spørsmål settes på den internasjonale dagsordenen.

Det er ingen motsetning mellom aktiv deltakelse i internasjonal samarbeid og ivaretagelse av nasjonale interesser. Snarere tvert imot. Aktiv deltakelse i et bredt internasjonalt samarbeid er i økende grad en forutsetning for å øve innflytelse og ivareta egne interesser. Dette er en hovedgrunn til at Norge har påtatt seg og fortsatt bør påta seg ansvar internasjonalt. Regjeringens mål for utenrikspolitikken er å fremme Norges interesser og sikkerhet, bidra til internasjonal fred og rettferdighet og verne om menneskerettighetene. For Norge er det en hovedinteresse å bidra til stabile og forutsigbare forhold, særlig i nær-områdene våre.

Dagens redegjørelse tar utgangspunkt i disse målsettingene og retter oppmerksomheten spesielt mot OSSE-formannskapet, forholdet til Russland og USA, utviklingen i Europa og behovet for et styrket internasjonalt samarbeid. Når det gjelder WTO, viser jeg til fjorårets redegjørelse for Stortinget.

1990-årene var tiåret da konflikter i vår egen verdensdel for alvor rykket oss inn på livet. Utviklingen på Balkan og i andre områder vi tidligere betraktet som fjerntliggende, viste seg å være av direkte betydning for Norge. Vår sikkerhet er uløselig knyttet til sikkerheten i Europa.

Det er i vår interesse å ta ansvar for sikkerheten og stabiliteten i vår egen del av verden. OSSE-formannskapet gav oss anledning til dette. Vi tok ansvar i en krevende periode. Formannskapet har bidratt til å styrke inntrykket av Norge som en pålitelig og troverdig partner.

I 1999 stod OSSE overfor noen av de tyngste og vanskeligste utfordringene i organisasjonens historie. I Kosovo gav OSSE vesentlige bidrag til lindring av sivilbefolkningens lidelser. Uttrekningen av OSSE-sendelaget i mars i fjor var en nødvendig beslutning fordi sikkerhetssituasjonen var blitt stadig mer prekær.

I dag spiller OSSE en vesentlig rolle i det krevende arbeidet med å gjenoppbygge det sivile samfunnet i Kosovo. Situasjonen er imidlertid svært vanskelig. Utstrakt kriminalitet og voldsanvendelse og trakassering av serbere og andre minoritetsgrupper gir grunn til sterk bekymring. Vi må se i øynene at situasjonen i Kosovo kan kommet til å forverre seg ytterligere før den blir bedre.

Men det finnes også løfterike trekk ved utviklingen på Balkan. Parlamentsvalget i Kroatia nylig sender et klart budskap til velgere og lederskap i andre land i regionen, ikke minst i Serbia. Den nye regjeringen i Kroatia vil stå overfor et betydelig forventningspress med krav om snarlige resultater. Her må vi, så vel som andre land, bidra.

Utviklingen på Balkan krever fortsatt omfattende internasjonal politisk, økonomisk og militær innsats. Norge deltar fullt ut i dette arbeidet. Målsettingen er å bidra til demokratisering og økonomisk utvikling i regionen, og dermed legge forholdene bedre til rette for større stabilitet både i og mellom landene.

På norsk side prioriterer vi arbeidet med Stabilitetspakten for Sørøst-Europa, som vil kunne bli en viktig stimulan til politisk og økonomisk fremgang og integrasjon av landene i regionen innenfor euro-atlantiske samarbeidsstrukturer.

Krigen i Tsjetsjenia preget avslutningen av OSSE-formannskapet. I flere møter med den russiske utenriksministeren understreket jeg at en varig løsning ikke kan oppnås med militære midler. OSSE er villig til å bistå for å nå frem til en politisk løsning. På russisk side har man hittil avvist dette tilbudet, under henvisning til at konflikten i Tsjetsjenia er et indre anliggende som man ønsker å løse uten internasjonal bistand. Presset for en politisk løsning må opprettholdes. På litt lengre sikt kan det ikke utelukkes at OSSE får en politisk rolle.

På kort sikt er oppgaven å forhindre en humanitær katastrofe i forbindelse med kampene om Groznyj. Da jeg besøkte Tsjetsjenia like før jul, foreslo jeg en våpenhvile med sikte på å gi den gjenværende sivilbefolkningen mulighet til å komme seg unna kamphandlingene. Forslaget er dessverre fortsatt like aktuelt.

En hovedkonklusjon etter formannsskapsåret er behovet for å styrke OSSEs evne til forebyggende diplomati. Dette var en prioritert oppgave under det norske formannskapet. Mitt besøk i Sentral-Asia i fjor høst overbeviste meg om betydningen av å styrke OSSEs evne til å ta tak i gryende konflikter på et tidligst mulig stadium. Det er stor fare for økende ustabilitet i regionen som vil kunne kreve et økt OSSE-engasjement.

Vi har lagt stor vekt på å styrke OSSE som organisasjon og dens evne til å reagere raskt og effektivt i forbindelse med konflikt- og krisesituasjoner. Dette er et hovedelement i Sikkerhetspakten, som ble vedtatt på toppmøtet i Istanbul i november. Sikkerhetspakten vil også styrke samarbeidet mellom OSSE og andre internasjonale organisasjoner som FN, NATO, Europarådet og EU. Vi vil følge opp bestrebelsene på å styrke OSSEs evne til forebyggende diplomati, bl.a. gjennom vår fortsatte deltakelse i OSSE-troikaen.

Utviklingen i Russland betyr mye for sikkerhet og stabilitet i Europa. Det russiske samfunnet befinner seg i en meget vanskelig situasjon. Utviklingen de siste årene har vært preget av politisk turbulens, økonomisk sammenbrudd og oppløsning av tradisjonelle sosiale sikkerhetsnett.

Krigen i Tsjetsjenia kaster i dag skygger over Russlands forhold til det øvrige Europa, til landene i Kaukasus-regionen og til USA. Norge anerkjenner selvsagt Russlands territoriale integritet og retten til å forsvare seg mot terrorisme. Men det er ikke likegyldig hvilke virkemidler som anvendes. Russland har tatt i bruk massiv militær makt. Dette påfører sivilbefolkningen betydelige lidelser og har forårsaket en humanitær krise. Dette er ikke akseptabelt.

Sammen med USA og en rekke europeiske land har Norge bidratt til å legge press på Russland for å få slutt på krigen. Men selv i denne vanskelige perioden er det viktig å opprettholde dialogen og bidra til å trekke Russland med i europeiske integrasjons- og samarbeidsprosesser.

Vi er inne i en periode med store endringer i russisk politikk. Da president Jeltsin gikk av på nyttårsaften, skjedde dette i samsvar med Russlands grunnlov. Enkelte uregelmessigheter under parlamentsvalget 19. desember rokker ikke ved den positive demokratiske utviklingen i landet. Det er imidlertid for tidlig å vurdere betydningen av valgresultatet, som også må sees i lys av presidentvalget i mars.

Den økonomiske utviklingen i Russland er bekymringsfull. Vi har likevel håp om at den russiske økonomien vil forbli åpen og basert på markedsøkonomiske prinsipper. De økonomiske reformene går imidlertid svært sent. Tallene for investeringer og økonomisk vekst gir liten grunn til optimisme. De sosiale problemene er økende, bl.a. på grunn av kraftig prisvekst, synkende reallønn og fallet i rubelens verdi. Mange russere har i dag en svært vanskelig hverdag.

Russland må selv ta ansvaret for å finne løsninger på sine problemer. Russland må selv finne sin plass og sin rolle. Samtidig er det i vår interesse å bidra til en positiv utvikling. Det er bred internasjonal enighet, ikke minst her i Europa, om å støtte opp under byggingen av et demokratisk Russland.

Også i Norge er det enighet om dette. Russland må trekkes med i et bredt europeisk og internasjonalt samarbeid. Vi arbeider aktivt med å utvikle samarbeidet med Nordvest-Russland, både bilateralt og i samarbeid med andre. Vi har engasjert oss i EUs arbeid med den nordlige dimensjon, og vi ønsker å ta del i den videre satsingen. Mye er allerede gjort fra norsk side, men vi kan og bør engasjere oss ytterligere.

Vi foretar derfor nå en gjennomgang av erfaringer, prioriteringer og virkemidler i norsk russlandspolitikk. Målet er en mer langsiktig, helhetlig og koordinert innsats. I dette arbeidet ser vi også på Samarbeidsprogrammet med Sentral- og Øst-Europa og virkemidlene for næringsssamarbeidet. Denne gjennomgangen vil vi legge til grunn for det videre arbeidet med å fremme norske inter-

esser i og overfor Russland, bl.a. når det gjelder næringsutvikling, miljø og ressursamarbeid, og til å bidra til en positiv utvikling i vårt største naboland.

I forhold til de utfordringene det store russiske samfunnet står overfor, vil det norske bidraget nødvendigvis være beskjedent. Sammen med andre land, særlig EU-landene, kan imidlertid vår innsats utgjøre et viktig bidrag til integreringen av Russland i europeisk og transatlantisk samarbeid.

Samarbeidet i nordområdene spiller en viktig rolle i vårt bilaterale forhold til Russland. Det er her hovedtyngden av vårt konkrete samarbeid finner sted. Avgrensningen i Barentshavet er fremdeles det største uløste spørsmålet. En løsning av dette vil legge forholdene til rette for et utvidet samarbeid.

Samarbeidet i Barentsregionen preges av de vanskelighetene det russiske samfunnet nå opplever. Blant annet går utviklingen av det regionale næringsssamarbeidet langsomt. Humanitær bistand og helsearbeid har måttet gå foran. Samtidig har vi sett at Barentssamarbeidet, ikke minst gjennom folk til folk-kontakten, har skapt åpenhet og tillit. Selv om vi gjerne hadde sett at vi var kommet lenger, har vi oppnådd resultater når det gjelder handel, miljøsaker og atomsikkerhet. Det gir grunn til håp om at vi på noe sikt også vil oppnå bedre resultater på andre områder.

Østersjørådet er også et viktig forum for samarbeid i nærområdene våre. Som formann legger Norge stor vekt på å bedre koordineringen av det omfattende arbeidet i regionen slik at det blir mer effektivt. Det kommende handelsministermøtet i Bergen i februar og statsministermøtet i Kolding i april vil bidra til å styrke det politiske og økonomiske samarbeidet i regionen. Norge prioriterer bl.a. energispørsmål og folk til folk-samarbeidet på fylkesnivå.

Barentssamarbeidet, Østersjørådet, folk til folk-kontakten med Nordvest-Russland, det nordiske samarbeidet, partnerskapet mellom NATO og Russland, EUs nordlige dimensjon – alt dette er viktige sider ved vår russlandspolitikk, som må ses i sammenheng, og som vi arbeider med å utnytte bedre.

Vi må imidlertid ha et realistisk forhold til hva vi kan oppnå på kort sikt. Samarbeidet med Russland er en langsiktig investering i godt naboskap og trygghet.

Amerikansk politikk går inn i et spennende år. Det skal velges ny president, og det er en begivenhet som ikke bare opptar amerikanere, men som følges nøye i mange land. Det knytter seg stor spenning til hvordan valget og den videre utviklingen i amerikansk innenrikspolitikk vil påvirke USAs internasjonale engasjement.

USAs vilje til å ta ansvar og engasjere seg aktivt globalt er av avgjørende betydning. Det tette sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet over Atlanteren gjennom NATO er vitalt for Europas og Norges sikkerhet. Alliansen er det sentrale instrumentet for å trygge fred og stabilitet på vårt kontinent. Dette er også i USAs interesse.

Samtidig som samarbeidet i Europa utvikler seg, forblir USA den eneste gjenværende globale makt – politisk, militært, økonomisk og kulturelt. Globaliseringen

fører til at økonomiske forhold spiller en stadig større politisk rolle. Her kan de europeiske landene og USA innta ulike holdninger, og friksjoner kan oppstå.

Politisk og økonomisk samarbeid i Europa er i amerikansk interesse. Det avgjørende både for USA og Europa er partnerskap og byrdefordeling, ikke rivalisering. Sett fra norsk side er det derfor positivt at den transatlantiske dialogen følges opp med jevnlige møter på høyeste nivå.

USA har denne måneden formannskapet i Sikkerhetsrådet i FN. Vi har med glede merket oss det økte amerikanske engasjementet for Afrika, som kommer til uttrykk i arbeidet i Sikkerhetsrådet, bl.a. når det gjelder bekjempelse av hiv/aids og konfliktløsning. Vi hilser også velkommen USAs omfattende innsats for å oppnå en varig fredsløsning i Midtøsten, hvor nå Syria også er trukket inn.

Vårt bilaterale forhold er bygd på nære historiske bånd og felles verdier. President Clintons besøk i Oslo i fjor høst synliggjorde og befestet disse båndene. Nye samarbeidsinitiativ ble tatt. Vi har felles syn på mange spørsmål. Samtidig har vi ulikt syn i enkelte saker, f.eks. når det gjelder handelsspørsmål, sanksjoner og dødsstraff.

Samarbeidet med USA dekker et bredt spekter og vil også i fremtiden ha stor betydning for det norske samfunnet. Vårt partnerskap går langt utover det statlige samarbeidet. USA er Norges sjette største eksportmarked, samtidig som amerikanske selskaper representerer om lag 20 pst. av investeringene på norsk kontinentalsokkel. Norge på sin side er en viktig leverandør av olje til USA.

Regjeringen er særlig opptatt av å videreutvikle det bilaterale og multilaterale samarbeidet med USA om atomsikkerhet og ressursforvaltning i nord. Atom- og miljøproblemene kan bare løses gjennom internasjonal innsats. USA har en nøkkelstilling i dette samarbeidet og er også engasjert i Barentsrådet og Østersjørådet. Vi har en rekke muligheter i vårt forhold til USA. Disse vil Regjeringen utnytte.

Grunnlaget for gjenoppbyggingen av det Europa som annen verdenskrig hadde lagt i ruiner, var en sterk visjon om behovet for et tettere sammenvevd kontinent. Den kalde krigen og Tysklands deling gjorde det umulig å følge opp denne visjonen over hele Europa.

Ved inngangen til det nye årtusen har Europa fått muligheten til å virkeliggjøre visjonen fra etterkrigsårene. Grunnlaget er lagt for et bredt samarbeid over tidligere skillelinjer, om økonomi og handel, om utvikling og fordeling og om sikkerhet og trygghet.

En rekke organisasjoner bidrar til dette samarbeidet – OSSE, NATO, EU, Europarådet, EFTA, foruten regionale fora, som bl.a. Barentsrådet og Østersjørådet.

Hele min redegjørelse for Stortinget i fjor var viet utviklingen i Europa, med særlig vekt på EU. Regjeringen varslet da at den senere i år ville legge frem en egen melding for Stortinget om norsk europapolitikk.

Samarbeidet i Europa er preget av utvikling og endring. Heller ikke norsk europapolitikk er statisk når omgivelsene endres, selv om vår institusjonelle tilknytning til EU gjennom EØS ligger fast.

EUs utvidelsesprosess, gjennomføringen av ØMU, reformer i justissamarbeidet og utviklingen på det sikkerhetspolitiske området påvirker EUs fremtid. Dette påvirker også EØS og vår egen situasjon. Regjeringen vil i meldingen gå nærmere inn på de ulike endringsprosesser og utfordringene de skaper for vår europapolitikk.

EUs utvidelse med de sentral- og østeuropeiske landene er en viktig byggestein i arbeidet for et mer sammenvevd og samarbeidende Europa. Målet for utvidelsesprosessen er økt sikkerhet, sosial og økonomisk utvikling og et forsterket demokrati i våre nærrområder og på vårt kontinent.

EU-landene la på sitt toppmøte i Helsingfors i desember grunnlag for at samtlige kandidatland fra Sentral- og Øst-Europa i løpet av februar måned vil være i forhandlinger om et fremtidig medlemskap. Alle de tre baltiske landene ønsker medlemskap i EU. Estland innledet forhandlinger i fjor, og i lys av dette er det grunn til å hilse velkommen at grunnlaget nå er lagt for forhandlinger også med Latvia og Litauen, slik alle de tre landene lenge har arbeidet for.

Veien mot medlemskap er imidlertid lang og krevende. Kandidatlandene stiller med ulike forutsetninger og vil etter alt å dømme tiltre på ulike tidspunkt. De har alle store utfordringer foran seg. Også for EU vil utvidelsen innebære betydelige utfordringer. Sterke krefter ønsker ytterligere fordypning av samarbeidet før neste utvidelse kan skje. Andre trekker i motsatt retning. De økonomiske utfordringene er også betydelige.

Det kan imidlertid ikke være tvil om at sikkerhet og økonomisk og sosial stabilitet over en større del av Europa vil være av stor betydning også for Norge. Derfor er det i vår interesse at utvidelsesprosessen utvikler seg på en måte som ikke skaper nye uønskede skillelinjer. Regjeringen vil at Norge skal bidra aktivt til dette gjennom de virkemidlene og mulighetene vi har til rådighet, i vårt bilaterale samarbeid med kandidatlandene og i internasjonale organisasjoner. Gjennom dette arbeidet ivaretar vi norske utenrikspolitiske interesser, samtidig som vi yter vårt bidrag til utviklingen i Europa.

Vedtaket på Helsingfors-toppmøtet om å gi Tyrkia status som kandidatland til EU må kunne karakteriseres som historisk. Det vil kunne vise seg å være av stor betydning, både for utviklingen i Tyrkia selv og for forholdet mellom Tyrkia og Europa. Tyrkia har selv hovedansvaret for den videre utviklingen. Det er lang vei frem, særlig når det gjelder menneskerettigheter og demokrati.

Fra norsk side har vi de seneste årene lagt vekt på å utvikle dialogen og samarbeidet med Tyrkia over et bredt spekter, om sikkerhetspolitikk, demokrati og menneskerettigheter, om økonomi og sosial utvikling og om energi- og næringspolitiske spørsmål. Grunnlaget er lagt for større bredde og intensitet også i EUs dialog og samarbeid med Tyrkia. Det er grunn til å hilse denne utviklingen velkommen. Økt økonomisk og sosial utvikling og dermed også stabilitet i denne delen av Europa vil tjene hele vårt kontinent.

EUs utvidelsesprosess går nå inn i en mer intensiv fase, der forhandlinger om kompliserte og omfattende om-

råder vil bli innledet med enkelte av søkerlandene. Flere av disse områdene berører viktige interesser for Norge og våre EFTA-partnere i EØS.

En utvidelse av EU betyr utvidelse av EØS. Regjeringen følger løpende utviklingen i utvidelsesprosessen, både generelt og når det gjelder spesifikke forhold som berører norske interesser i et utvidet indre marked. Gjennom samarbeidsstrukturene i EØS har vi jevnlig dialog og informasjonsutveksling med kommisjonen og medlemslandene. Vi har også styrket den direkte dialogen og kontakten med kandidatlandene om deres prioriteringer i forhandlingene.

Vi gjennomfører nå en systematisk kartlegging av norske interesser innenfor ulike næringssektorer, ikke minst på fiskeriområdet. I denne prosessen vil vi ha stor nytte av den kunnskapen og innsikten som finnes i arbeids- og næringsliv og i en rekke andre miljøer og institusjoner.

EU-landene tok på sitt toppmøte i Helsingfors et viktig skritt mot et styrket sikkerhets- og forsvarspolitisk samarbeid og mot en bedre europeisk evne til krisehåndtering. Målet er at EU i løpet av mars i år på foreløpig basis etablerer nye organer for europeisk krisehåndtering – en sikkerhetspolitisk komite, en militærkomite og en militær stab. Innen 2003 skal det etableres en militær styrke på 50 000-60 000 mann. EU skal etter dette kunne igangsette egne krisehåndteringsoperasjoner, i samsvar med FN-pakten.

I vedtaket fra EU-toppmøtet i Helsingfors understrekes det at NATO fortsatt vil være grunnlaget for medlemmenes kollektive sikkerhet og ha en viktig rolle i krisehåndtering. Parallelt med prosessen i EU videreutvikles det institusjonelle samarbeidet mellom EU og NATO. Målet er gjensidig konsultasjon, samarbeid og innsyn.

Regjeringen hilser denne utviklingen velkommen. Etter vårt syn vil økt europeisk evne til krisehåndtering styrke vår felles sikkerhet. Nettopp derfor ønsker vi å yte vårt bidrag og ta vår del av ansvaret og risikoen.

Helsingfors-toppmøtet var ikke endestasjonen, men første stoppested for en prosess. Arbeidet med å etablere de nødvendige strukturene vil bli fulgt opp av det portugisiske og franske formannskapet. Praktisk oppfølging og gjennomføring vil kunne ta lengre tid. Nye prosedyrer for praktisk samarbeid skal etableres og styrker samkjøres.

Hva vil dette bety for det europeiske og transatlantiske samarbeidet? Hva vil det bety for Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske situasjon?

En hovedutfordring er å bevare og styrke de transatlantiske forbindelsene, basert på en ny byrdefordeling der Europa tar en større del av ansvaret for sikkerheten i vår egen del av verden. Vi vil arbeide for at de nye strukturene som nå bygges opp, skal bidra til å styrke båndene mellom Europa og USA.

Den forsvars- og sikkerhetspolitiske utviklingen i Europa har betydelig dynamikk. Prosessen som nå er igangsatt, kan innebære at EU over tid utvikler det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet til å omfatte noe mer

enn såkalte Petersberg-operasjoner, dvs. bruk av militære ressurser til krisehåndtering, fredsoperasjoner og humanitær innsats.

Utviklingen vil kunne føre til at EU-landene etter hvert drøfter viktige spørsmål seg imellom og i økende grad møter med samordnede standpunkter i alliansen. En slik utvikling vil åpenbart ha stor betydning for norske interesser.

Dette kan komme til å berøre en av bærebjelkene i norsk sikkerhetspolitikk, nemlig NATOs sentrale rolle i alle spørsmål som angår medlemslandenes egen sikkerhet. Regjeringen arbeider for at de løsningene og samarbeidsformene som nå utvikles, ikke svekker NATOs posisjon som det sentrale forumet for diskusjon av forsvars- og sikkerhetsspørsmål.

På kort sikt er det viktig å bidra til at det etableres gode samarbeidsformer mellom NATO og EU allerede fra etableringen av EUs midlertidige strukturer nå i mars. Disse må på den ene siden ivareta behovet for effektivitet og god ressursutnyttelse. På den annen side må de sikre tilfredsstillende åpenhet og innsyn, mellom de to organisasjonene og mellom dem og det enkelte medlemsland. NATOs utenriksministermøte i desember viste at det er bred enighet innad i alliansen om dette.

Det andre sentrale anliggendet for oss er å oppnå tilfredsstillende tilknytning for Norge og de andre allierte ikke-EU-landene til de nye strukturene som nå etableres i EU. Dette arbeidet har høyeste prioritet i Regjeringen. Stortinget er holdt orientert om de standpunktene og forslagene vi har utformet, og om vår vurdering av resultatene fra Helsingfors-toppmøtet. Regjeringen er nå i løpende kontakt med sentrale EU-land, inkludert formannskapet, for å utdype norske synspunkter og klargjøre våre mulige bidrag. Det er viktig å sikre at våre interesser når det gjelder tilknytning til de nye, midlertidige strukturene blir ivaretatt på best mulig måte.

NATOs utenriksministermøte i desember viste at vi har bred støtte for våre synspunkter. Toneangivende land fremholdt behovet for tilknytning allerede i overgangsperioden fra mars av. De understreket også at de europeiske NATO-landene utenfor EU må trekkes inn i dialog, konsultasjoner og samarbeid med EU.

Vi har allerede gitt vesentlige bidrag til europeisk krisehåndtering. Innsatsen til norsk militært og sivilt personell i konfliktområder som Bosnia og Kosovo er eksempler på dette. Over 1 200 norske kvinner og menn tjenestegjør i dag i KFOR i Kosovo. Et stort antall er samtidig engasjert i den sivile delen av fredsprosessen, både gjennom OSSE og FN og gjennom det store arbeidet som nedlegges av humanitære organisasjoner.

For å kunne ta vår del av ansvaret i fremtiden må vi styrke vår evne til å bidra i internasjonale operasjoner. Her står vi overfor en betydelig nasjonal utfordring. Vi er i ferd med å tilpasse Forsvaret bedre til internasjonale operasjoner. Regjeringen har i stortingsmeldingen om dette – St.meld. nr. 38 for 1998-99 – fremmet konkrete forslag som vil innebære at Norge i løpet av få år vil være i stand til å trekke på en beredskapsstyrke på inntil 3 500 personer fra alle forsvarsgrener. Reaksjonstiden vil være vesentlig redusert i forhold til i dag. Styrken vil

være et betydelig bidrag til krisehåndtering, både innenfor en NATO-ramme og en FN-ramme. Fra norsk side er vi også innstilt på å gjøre disse styrkene tilgjengelige i forbindelse med EU-ledede operasjoner. Som jeg allerede har redegjort for, legger vi til grunn at vi får tilfredsstillende ordninger for vår medvirkning på dette området.

EØS-avtalen ivaretar viktige interesser i vårt forhold til EU og EUs medlemsland. Avtalen sikrer norsk næringsliv likeverdig adgang til det indre marked, med enkelte unntak.

Samarbeidet i EØS er dynamisk. Nytt regelverk i EU forutsettes å bli løpende innlemmet også i EØS på de områdene som er relevante for samarbeidet. Dette er en krevende samarbeidsform. Den forutsetter at vi tidligst mulig vurderer konsekvensene av nytt regelverk som er under utvikling i EU, og at vi søker å påvirke utformingen av det i tråd med våre behov og interesser. Dette stiller store krav til vår evne til kunnskap og innsyn, og derest strategi og påvirkning, på et så tidlig tidspunkt som mulig i prosessene. Det krever systematisert og koordinert innsats på mange og ulike nivåer.

Ikke alle enkeltsaker i EØS-samarbeidet er enkle, sett med norske øyne. Slik er det heller ikke for EU-landene. Utdfordringen er å finne frem til løsninger som alle kan godta, og som er basert på respekt for nasjonale vurderinger og prioriteringer.

Som jeg sa i fjorårets Europa-redegjørelse, er vetoretten fremforhandlet for å kunne brukes. Bruken av denne må vurderes i tilknytning til en konkret sak, og vi må avveie virkemidler i forhold til det resultatet vi ønsker å oppnå. Vi har også hensyn å ivareta i forhold til Island og Liechtenstein.

Det er ofte også slik at saker som fremstår som problematiske for ett eller flere land, kan gi opphav til nye diskusjoner og prosesser i medlemslandene. Slike utviklingsforløp kan skape nye muligheter til å øve innflytelse i prosesser og saksområder som også er av særlig betydning for norske interesser. Regjeringen benytter aktivt disse mulighetene. Vi har med interesse registrert EU-kommisjonenes hvitbok om matvaresikkerhet og de synspunktene som kommer frem der.

Norge vil i tiden fremover stå overfor enkelte EØS-saker som har problematiske sider. Direktivet om adgang til rettslig beskyttelse av bioteknologiske oppfinnelser åpner for at det skal være samme adgang til å ta patent på oppfinnelser på biologisk materiale som på annet materiale. Dette berører viktige prinsipielle og etiske spørsmål og våre forpliktelser under bl.a. Biodiversitetskonvensjonen. Det er foreløpig ikke klart om patentdirektivet etter sitt innhold faller inn under EØS-avtalen.

Regjeringen arbeider nå aktivt med å fremme norske synspunkter på disse spørsmålene. Nederland har som kjent gått til sak overfor EF-domstolen for å få direktivet kjent ugyldig. Norge og Italia har støttet deler av Nederlands argumentasjon overfor domstolen. Spørsmålet om innlemmelse av direktivet i EØS-avtalen er så langt ikke reist av EU.

Når det gjelder de tre aktuelle direktivene vedrørende tilsetningsstoffer i næringsmidler, har vi fra norsk side

sagt at vi kan akseptere disse, forutsatt at vi kan videreføre gjeldende nasjonale bestemmelser for enkelte av de aktuelle stoffene. Kommisjonen avslø som kjent en anmodning om dette i november i fjor. Sverige og Danmark har fått tilsvarende avslag. Danmark har besluttet å anlegge sak for EF-domstolen når det gjelder avgjørelsens innhold. Regjeringen vurderer nå om Norge skal benytte adgangen vi har til å uttrykke vår holdning overfor EF-domstolen.

Regjeringen har i lang tid arbeidet aktivt for å fremme våre holdninger til disse direktivene. Vurderinger av risikoen knyttet til enkelte av stoffene er gjenstand for faglig diskusjon, også i flere EU-land. Blant annet viser en rapport fra forbrukerorganisasjoner i fem EU-land at innholdet av såkalte nitrosaminer i kjøttprodukter gjennomgående ligger altfor høyt i forhold til det som vurderes som akseptert daglig inntak. Etter det vi forstår, vil Danmark bruke denne rapporten i sin sak for EF-domstolen.

Regjeringen har nå bedt om oppdaterte faglige råd, i lys av kommisjonens avslag i november i fjor og ny faglig kunnskap, bl.a. den omtalte forbrukerrapporten. Før spørsmålet om tilsetningsstoffer blir behandlet i EØS-komiteen, vil det bli forelagt Stortinget som egen sak.

Det praktiske samarbeidet i Fellesorganet mellom Norge, Island og EU i Schengen er nå godt i gang, men har ikke funnet sin endelige form. Regjeringen har vært opptatt av å sikre Norge og Island bredest mulig deltakelse også i EUs drøftelser av Schengen-relaterte spørsmål.

Når det gjelder tidspunktet for de nordiske landenes fulle deltakelse i Schengen, vil dette trolig skje i løpet av første kvartal 2001, og ikke i høst, som opprinnelig planlagt. Dette følger av EUs plan for gjennomgang av de nordiske landenes forberedelser. De norske forberedelsene følger tidligere oppsatt plan. Justisministeren vil komme tilbake til Stortinget med mer detaljert informasjon om dette.

Krig og konflikt har preget inngangen til det 21. århundre. Behovet for styrket internasjonalt samarbeid er større enn noensinne. Det er derfor av avgjørende betydning å bidra til å styrke FN og Sikkerhetsrådets rolle og legitimitet i arbeidet for å sikre internasjonal fred, stabilitet og sikkerhet og bruk av makt.

Norge er kandidat til en plass i Sikkerhetsrådet for perioden 2001–2002. Dette er en naturlig oppfølging av den norske viljen til å ta ansvar, også i en bred internasjonal sammenheng. Det er viktig å understreke at medlemskap i Sikkerhetsrådet ikke er et mål i seg selv, men et instrument for å fremme viktige utenrikspolitiske interesser og synspunkter. Kandidaturet må ses i sammenheng med vårt menneskerettighets-, freds- og meglingsarbeid, slik dette kommer til uttrykk i f.eks. Midtøsten, Guatemala, Sudan og på Sri Lanka. Medlemskap i Sikkerhetsrådet vil gi oss en ny plattform for dette engasjementet.

Vi ser det som særlig viktig å følge opp arbeidet med internasjonal krisehåndtering, menneskerettigheter og humanitære spørsmål. Gjennom OSSE-formannskapet har vi høstet erfaringer som vil kunne komme til nytte i Sikkerhetsrådet. Vi har noe å bidra med.

I Kosovo og på Balkan har vi arbeidet for å sikre et konstruktivt samarbeid mellom FN, OSSE og EU. En slik samordning av ressurser, organisasjoner og personell har vist seg viktig, men uhyre krevende. Erfaringene så langt har vist at det ennå gjenstår mye arbeid for å videreutvikle samarbeidsmodeller og sikre effektiv ansvars- og arbeidsfordeling mellom de ulike partene. Vi ønsker å trekke på disse erfaringene også i andre deler av verden. Vi vil derfor ta et initiativ for å drøfte samarbeidet mellom FN og regionale organisasjoner som OSSE, ASEAN, OAU og OAS i forbindelse med krisehåndtering og forebyggende diplomati.

Fra norsk side er vi også opptatt av å videreføre reformene av FN-systemet. De siste årenes innsats under generalsekretær Kofi Annans ledelse har ført til en mer samordnet og effektiv organisasjon. Det er likevel langt igjen før målet er nådd. Et minimum må være at alle medlemsland betaler sine bidrag, slik at organisasjonen har ressurser til å gjennomføre de oppgavene den er pålagt.

I forkant av FNs generalforsamling til høsten vil det bli avholdt et toppmøte på stats- og regjeringsnivå, den såkalte Tusenårsforsamlingen. Den vil ta for seg FNs framtidige rolle. Generalsekretæren har foreslått at toppmøtet fokuserer på FN-paktens tre pilarer: fred og nedrustning, utvikling og menneskerettigheter.

Fra norsk side har vi støttet dette forslaget fordi vi deler generalsekretærens ambisjon om å gjøre FN til en ledende organisasjon på alle disse områdene. Det vil også være utgangspunktet for vårt arbeid i Sikkerhetsrådet.

Tusenårsforsamlingen er en anledning for verdenssamfunnet til å samle seg om en ny agenda for arbeidet med de viktigste utfordringene i internasjonal politikk. Denne agendaen må ikke bare bestå av store ord, men må føre til håndfaste resultater for menneskers hverdag, for deres grunnleggende behov og sikkerhet.

Det som trengs, er konkret og samordnet handling for å møte utfordringer knyttet til fattigdom og utvikling, fred og stabilitet. Mitt nylige besøk til Asia var en påminnelse om dette.

Vi vil ta vår del av dette ansvaret. Bare gjennom et bredt internasjonalt engasjement vil vi få internasjonal innflytelse og slik sikre våre egne interesser. Og bare på den måte kan vi bidra til at kommende år kanskje blir fattigere på den typen sterke inntrykk fjoråret hadde så altfor mange av.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at utenriksministerens redegjørelse legges ut til behandling i et senere møte. – Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Interpellasjon fra representanten Dag Danielsen til kommunal- og regionalministeren:

«Et stadig tilbakevendende problem for Oslo kommune er å få dekket kommunens reelle kostnader forbundet

med asyl- og flyktningpolitikken og den høye tilstrømningen av flyktninger og asylsøkere til Oslo i forhold til resten av landet. Eksempler på dette er kostnader til dekning av sosialutgifter, boligutgifter, språkopplæring og øvrige integreringstiltak. Et nyttig redskap her kan være en beregning av det offentliges utgifter på asyl- og flyktningpolitikken, fordelt på kommune/fylkeskommune/stat.

Vil Regjeringen bidra til at en slik beregning blir iverksatt, og hva akter Regjeringen å foreta seg slik at kommunene får dekket sine utgifter som følge av asyl- og flyktningpolitikken, slik at nødvendige midler gis for å sikre en god integrering, og at fordelingen mellom kommune og stat blir rettferdig?»

Dag Danielsen (Frp): Utgangspunktet for denne interpellasjonen er den store tilstrømningen av asylsøkere og flyktninger som flere kommuner, men særlig Oslo, opplever, samtidig som det fra en rekke hold hevdes at kommunene ikke gis de midler som trengs for å kunne håndtere utfordringen på en tilfredsstillende måte.

Mitt utgangspunkt for å ta opp problemstillingen er:

1. Jeg ønsker at Regjeringen iverksetter tiltak som gjør at denne tilstrømningen ikke lenger går til Oslo, men til andre deler av landet hvor den så langt har vært begrenset – dette bl.a. fordi det da vil bli lettere for f.eks. Oslo kommune å føre en bedre integreringspolitikk, og fordi utfordringene for Oslo allerede er av en så omfattende karakter at kommunen ikke makter å hankes med dem på en tilfredsstillende måte. En bedre fordeling og raskere utplassering i kommuner med ledig kapasitet vil føre til en langt mer human politikk overfor de asylsøkere som i dag sitter i mottak.
2. Jeg ønsker å bidra til at de kommunene som har en stor tilstrømning av asylsøkere og flyktninger, sikres de økonomiske midler som vil gjøre dem i stand til å møte utfordringene på en god måte.

Det faktum at det i dag ifølge en rekke medieoppslag sitter anslagsvis 14 000 mennesker i mottak, tyder etter min mening på i det minste tre ting:

1. Det tas inn for mange asylsøkere og flyktninger uten at grunnen er beredt for det.
2. Behandlingstiden er for lang.
3. Sist, men ikke minst: Betingelsene kommunene tilbys for å ta i mot asylsøkere og flyktninger, er for dårlige.

UDI har bedt norske kommuner om å ta i mot 8 000 flyktninger i inneværende år. Kommentarer i media, eksempelvis Dagsavisen, går ut på at det er lite sannsynlig at kommunene er villige til å ta i mot et slikt antall. Hovedinnvendingen er ifølge avisen at det er vanskelig å finne boliger, og at asylsøkerne vil belaste et allerede stramt sosialbudsjett.

Fra KS-hold har det videre blitt påpekt at de økonomiske tilskuddene til undervisning av flyktningene umuliggjør en forsvarlig standard på opplæringen, noe som bidrar til at kommunene må bruke av egne midler til å gi et utilstrekkelig undervisningstilbud.

Et annet vesentlig poeng er at integreringstilskuddet er femårig. Stortinget gav, så vidt jeg forstår, for to år siden departementet fullmakt til å gi et eget tilskudd til

kommuner med mange flyktninger som hadde vært i Norge i mer enn fem år. Dette har departementet valgt å la være. Mitt spørsmål til statsråden er da: Vil dette bli innført? Og siden det er strid om hvilke reelle utgifter kommunene har i forhold til de statlige tilskuddene de får eller ikke får: Vil man ta initiativ til å foreta en kostnadsberegning av det offentlige utgifter i forbindelse med asyl- og flyktningpolitikken fordelt på kommune, fylkeskommune og stat? Dette vil etter mitt skjønn være et nødvendig tiltak for å klargjøre hvor store overføringer kommunene trenger for å kunne føre en ansvarlig integreringspolitikk. Det er lettere å være enig om løsningene dersom man er enig om tallene. Det vil videre være et bidrag til å føre en bedre budsjetteringspolitikk også på dette politikkområdet.

Jeg har forstått det slik at det også er denne regjeringens politikk å forsøke å spre tilstrømmingen av flyktninger og asylsøkere utover landet. Det må være åpenbart når anslagsvis 40 pst. av de ikke-vestlige innvandrere – etter hvert går flyktningene og asylsøkerne over til å bli innvandrere – bor i Oslo, at denne politikken ikke har lyktes.

Mitt spørsmål til statsråden blir da: Er man villig til å iverksette mer radikale løsninger? I Danmark har man f.eks. innført en integrasjonslov som innebærer at flyktninger og asylsøkere skal fordeles mellom kommunene. De skal fordeles over hele landet etter at kommunene har avtalt en fordeling seg imellom. Kommuner som allerede har mange innvandrere, asylsøkere og flyktninger, slipper å ta imot nye på flere år. Vertskommunen har ansvaret for bolig og språkundervisning, og først etter tre år er det mulig å flytte til en annen kommune etter eget valg, med mindre man selv skaffer seg jobb i en ny kommune. Men mister man jobben, står man uten en vertskommune og dermed uten sikkerhetsnett.

Mitt spørsmål til Regjeringen er om den er villig til å se på den danske modellen når det gjelder å spre flyktningene og asylsøkerne i Norge, slik at man unngår de tilløp til gettotendenser man ser i enkelte bydeler i Oslo. Erfaringsmessig viser det seg at hoveddelen av dem som kommer hit som flyktninger og asylsøkere, blir i landet og etter hvert blir innvandrere.

Som Oslo-politiker er det mitt ønske at Regjeringen vil ta denne utfordringen på alvor. I Oslo bodde det per 1. januar 1998 85 550 innvandrere, som utgjorde 17 pst. av Oslo-befolkningen. Av disse var 65 006 personer fra ikke-vestlige land. Eksempelvis i bydel 06 Gamle Oslo utgjorde beboerne fra vestlige land en befolkningsandel på 33,1 pst. I bydel 09 Søndre Nordstrand er f.eks. prosentandelen 26.

Jeg skal gi noen eksempler på utfordringer dette stiller Oslo kommune overfor:

I dag er det mange av asylsøkerne, flyktningene og innvandrerne som ikke omgås nordmenn i dagliglivet overhodet og følgelig ikke lærer seg norsk, noe som etter min mening er et absolutt nødvendig kriterium for at man skal kunne tilpasse seg her i Norge på en vellykket måte. Bosettingsmønsteret viser at innvandrergupper med lik bakgrunn, etnisk, kulturelt, språklig og religiøst, søker

sammen, slik som de er vant til fra hjemlandet. Dette innebærer at det blir svært vanskelig å sette en integreringspolitikk ut i livet.

Videre medfører det at enkelte kommuner, og særlig da Oslo, påføres spesielle problemer som de ikke gis de nødvendige forutsetningene for å løse. Eksempelvis mottar i størrelsesordenen 27 pst. av de ikke-vestlige innvandrere sosialhjelp, mens snittet for nordmenn og vestlige innvandrere ligger rundt 5 pst. I byrådets budsjettforslag for 1999 ble det anslått at nær halvparten av sosialutgiftene i Oslo ville gå til flyktninger og innvandrere.

Problemer av karakteren overbefolkede leiligheter, forslumming av bomiljø, fremmede skikker og levemåter gir grobunn for konfrontasjoner og økende voldsbruk og annen kriminalitet i boligområdene.

Den store tilstrømmingen skaper ytterligere problemer på et boligmarked sterkt preget av mangel på leiligheter og et meget høyt prisnivå. Til dels har prekære behov måttet avhjelpes ved leie av kostbare hospitsplasser. Boligunderskuddet er anslått til 30 000 i Oslo-området og vil være økende i årene fremover. Dette har man forsøkt å løse ved å innføre tvangslover for å avhjelpe problemene. Eksempelvis vedtok Stortinget, mot Fremskrittspartiets stemmer, den 13. november 1998 endringer i borettslagsloven, som innebærer at kommune, fylkeskommune og stat har adgang til å kjøpe inntil 10 pst. av andelene i borettslaget, uavhengig av hva vedtektene gir adgang til.

Boligforholdene i Oslo, de høye prisene og oppvekstmiljøet for barn fører alt i dag til at norske familier i økende grad flytter ut av hovedstaden, de fleste til nærliggende kommuner i eksempelvis Akershus, Østfold og Vestfold.

I Oslo har elevene foruten norsk 96 ulike språk som morsmål. Det undervises i og på 18 morsmål i grunnskolen, og det er ansatt 165 morsmållærere i Oslo-skolen. I enkelte bydeler er antallet slike skoleelever langt over 50 pst.

Jeg kunne supplert listen over utfordringer, men det gir ikke rammen for denne interpellasjonen anledning til. Mitt poeng og ønske er at Regjeringen innser at dens politikk på dette området er utilstrekkelig, og at den foretar en kursomlegging snarest mulig.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Høsten 1990 oppnevnte Kommunaldepartementet et utvalg – heretter kalt Beregningsutvalget – som fikk i mandat å gjennomføre en kartlegging av de kommunale utgifter til bosetting og integrering av flyktninger og personer på humanitært grunnlag. Utvalget er sammensatt av fire representanter fra kommunesektoren og fire representanter fra staten. Utvalget har hvert år siden 1991 lagt fram en rapport om kommunenes utgifter til bosetting og integrering. Rapporten er offentlig og er oversendt Stortinget.

Ved bosetting av flyktninger mottar kommunene et tilskudd fra staten til voksenopplæring i norsk med samfunnskunnskap for minoritetsspråklige og et integreringstilskudd som skal dekke kommunesektorens gjennomsnittsutgifter til bosetting og integrering av flyktninger i bosettingsåret og i de fire neste årene. Tilskuddet til un-

dervisning av voksne var i 1998 335 kr pr. undervisningstime og 16 kr pr. deltakertime. Staten dekker utgifter til undervisning inntil 850 eller 3 000 timer pr. person, avhengig av behov. Integreringstilskuddet er i år økt fra 290 000 til 300 000 kr fordelt over fem år pr. flyktning som bosettes i kommunen. I tillegg gir staten ekstra tilskudd ved bosetting av enslige mindreårige, funksjonshemmede og personer over 60 år.

I Beregningsutvalgets kartlegging inngår kommunenes utgifter til sosialhjelp, integreringstiltak og administrasjon av disse, samt alle relevante utgifter knyttet til undervisning i norsk med samfunnskunnskap for voksne. I rapporten for 1998 er sosialhjelpsundersøkelsen basert på opplysninger innhentet av Statistisk sentralbyrå og omfatter 95,5 pst. av alle flyktninger bosatt i Norge etter 1. januar 1994, fordelt på i alt 393 kommuner.

Kartleggingen av utgifter til integrering og administrasjon gjennomføres i et utvalg av kommuner der det tas hensyn til geografisk spredning, representasjon av små, mellomstore og store kommuner, andel av målgruppen totalt, og at kommuner med både lang og kort erfaring i bosettingsarbeid er representert. I 1998 var 20 kommuner med i kartleggingen, blant dem Oslo, som har vært med i alle kartlegginger siden 1991. 35 pst. av alle flyktninger bosatt etter 1. januar 1994 var bosatt i de 20 utvalgs kommunene ved utgangen av 1998.

Gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp pr. flyktning som gir grunnlag for integreringstilskudd i utvalgs kommunene, var i 1998 137 995 kr. Gjennomsnittlig utbetaling av sosialhjelp til flyktninger i Oslo kommune lå i 1998 under gjennomsnittet for hele landet. Det samme forholdet gjør seg gjeldende i kartleggingen av utgifter til integreringstiltak og administrasjon. Også her ligger Oslo litt under gjennomsnittet for hele landet. Integreringstilskuddet følger flyktningen i fem år etter bosetting, slik at Oslo og andre tilflyttingskommuner får sin rettmessige del av dette. Etter fem års botid er flyktningene å betrakte som ordinære innbyggere. Nå er antall innvandrere i kommunene tatt med som en av faktorene som danner grunnlag for de ordinære rammeoverføringene, slik at kommuner med mange innvandrere vil få tilført midler på den måten også.

Når det gjelder utgifter til opplæring av voksne flyktninger i norsk med samfunnskunnskap, har staten og kommunesektoren ulik oppfatning av hva tilskuddet skal dekke. Beregningsutvalget opererer derfor med to utgiftsbegrep. Staten mener tilskuddet skal dekke utgifter til lærerlønn, administrasjon, læremateriell, reise og barnepass. Kommunesektoren tar i tillegg med utgifter til undervisningslokaler, energi, renhold, vedlikehold m.m. Gjennomsnittlig utgift pr. undervisningstime slik staten beregner det, blir 506 kr, mens det blir 599 kr med de utgiftene kommunene tar med. Utgiftene til undervisning i Oslo kommune lå i 1998 under gjennomsnittet for landet i forhold til begge disse beregningsmåtene.

Tilskuddsordningen til undervisning er innrettet slik at tilskuddet blir forskjellig fra kommune til kommune, avhengig av antall elever i klassene. Gjennomsnittlig tilskudd for hele landet var i 1998 på 497 kr pr. undervis-

ningstime. Tilskuddet til Oslo kommune var samme år 532 kr pr. undervisningstime, det høyeste i alle utvalgs kommunene. Det er ikke grunnlag for å si at Oslo kommune kommer dårligere ut enn de andre kommunene i landet når det gjelder statlige overføringer til bosetting og integrering av flyktninger.

Oslo kommune har i alle år vært representert i Beregningsutvalget som en av fire for kommunesektoren. Oslo er dessuten den eneste kommunen som har vært med som utvalgs kommune i samtlige kartlegginger. Oslo kommunes andel av målgruppen er så stor at den har en betydelig innflytelse på de gjennomsnittsutgiftene Beregningsutvalget kommer fram til. I utvalgs kommunene for 1998 er det 8 354 flyktninger som omfattes av kartleggingen, og av dem er 3 492, eller nærmere 42 pst., fra Oslo kommune. Rapporten fra 1998 viser etter min mening at Oslo får dekket sine utgifter ved bosetting og integrering av flyktninger.

Ved å bruke gjennomsnittsberegninger som grunnlag for størrelsen på tilskuddene vil noen kommuner få mer enn de bruker, og noen vil få mindre. Intensjonen er at dette skal stimulere kommunene til å gjøre et godt integreringsarbeid som gjør flyktningene i stand til å forsørge seg selv så tidlig som mulig, og dermed redusere de offentlige utgiftene. Utfordringen for kommunene ligger derfor i å finne gode løsninger og ta lærdom av de kommunene som lykkes med dette arbeidet. Et fellestrekk i disse kommunene er at samarbeidet mellom arbeidsmarkedsetaten, voksenopplæringen og andre kommunale etater fungerer godt.

Regjeringen mener at det arbeidet som blir gjort av Beregningsutvalget, der staten og kommunesektoren er likt representert, gir et godt bilde av kommunenes utgifter knyttet til bosetting og integrering av flyktninger. Utvalgets rapport vil derfor fortsatt danne grunnlag for de statlige overføringer til kommunesektoren i denne sammenheng. Kommunal- og regionaldepartementet vil selv sagt stå til tjeneste med ytterligere opplysninger dersom det skulle være ønskelig.

Jeg vil også føye til at vi har en fordelingspraksis. Ved bosetting av flyktninger og asylsøkere følger vi ikke den modellen som Danmark har, men vi har en fordelingspraksis hvor det er en målsetting for Regjeringen å få bosatt flyktninger i flest mulig kommuner.

Så er det riktig at svært mange velger å flytte til Oslo etter en periode. Men da er det viktig å få presisert at i henhold til sosialhjelpsloven har kommunene, dersom flyktninger og asylsøkere mottar sosialhjelp, rett til å sende dem tilbake til den kommunen som de kommer fra. Så i utgangspunktet er de som velger å flytte til Oslo etter en tid, mennesker som skal klare seg selv. Det er mennesker som har blitt bosatt i en kommune med integreringstilskudd, med opplæring, og som så, hvis de får et arbeid i Oslo, er å betrakte som en hvilken som helst annen borger som skal forsørge seg selv. Det er også noe av bakgrunnen for at Oslo kommune har lavere gjennomsnittskostnader til bosetting og integrering enn andre kommuner har. Det er mange som flytter hit etter at de har bodd i en annen kommune i en periode. Det er selv-

sagt ønskelig at det også skal være mulig å få arbeid, og det er selvsagt ønskelig at vi skal ha en god spredning også etter at de fem årene er gått. Men på samme måte som for alle andre som velger å flytte til Oslo for å ta seg et arbeid, må vi også ha respekt for at det er mange innenfor denne gruppen som velger å gjøre det.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Jeg er litt skuffet over at man med de erfaringene man har, ikke er kommet lenger i prosessen enn det man har, slik at man innser nødvendigheten av at noe mer radikalt må gjøres på dette området. Det er jo en kjent sak, og det sies fra alle politiske hold, at manglende integrering er et av de største bidragene vi i dag har til rasisme. Statsrådets innlegg illustrerer nettopp mitt poeng i interpellasjonen, at det mellom dem som skal dekke utgiftene, altså Regjeringen, og f.eks. Kommunenes Sentralforbund er vesentlig uenighet om hva som ligger i tallene. Jeg kan f.eks. vise til et utsagn i Kommunal Rapport av flyktningkonsulent Nina Gran fra KS, hvor hennes påstand helt klart og tydelig er at de økonomiske tilskuddene er for dårlige. Som jeg sa i mitt innlegg, er det 14 000 som i dag sitter i mottak, og kommentarene i media, i Dagbladet og Dagsavisen f.eks., går ut på at det er lite trolig at man vil finne plass til de 8 000 som Regjeringen har bedt om skal fordeles på kommunene i året som kommer, slik Regjeringens målsetting er. Det mest nærliggende og åpenbare problemet her er kanskje boligtilskuddet.

Det har jo vært sagt en gang i historien at løgn, «forbandet løgn», ikke er så ille som «løgn med statistikk». Dette er vel noe av poenget her, at det er uenighet, og det understreker etter min mening behovet for en kostnadsberegning som er klarere, og som kan rydde av veien den tvilen og uenigheten som vi har i denne debatten. Andre fordeler ved en slik beregning er at den kan være med på å fjerne en del myter vedrørende kostnadene – på godt og vondt. Jeg tror også at det vil være et bidrag til en mer åpen, rasjonell og fordomsfri debatt om flyktning- og asylpolitikken. Dersom denne debatten ikke tas, vil det ytterligere være med på å styrke grunnlaget for fremveksten av rasistiske og fremmedfiendtlige holdninger.

L o d v e S o l h o l m hadde her overtatt presidentplassen.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Jeg er enig med representanten Danielsen i at vi skal føre en nyansert debatt, som skal sikre en god integrering, en god bosetting og at våre nye landsmenn kommer i arbeid så raskt som mulig og blir en del av det norske samfunn så raskt som mulig. Men jeg må si at den måten representanten Danielsen trakk opp denne debatten på innledningsvis, ved å beskrive områder i Oslo hvor det bor en stor andel innvandrere, nærmest som ghettoer – med overfylte leiligheter, med høy kriminalitet osv. – ikke er noe konstruktivt bidrag i forhold til å få til en mer nyansert debatt på dette området.

Med hensyn til fordelingspraksis: Ja, det er komplisert å få kommunene til å si ja til bosetting. Vi skal bosette

mellom 8 000 og 9 000 flyktninger inneværende år. Vi har fått stilt til disposisjon ca. 5 000 boenheter. Det er derfor viktig at ikke flere kommuner velger å gjøre som Os kommune, som har en fremskrittspartiordfører, og si nei til å ta imot flyktninger på prinsipielt grunnlag. På den måten vil det iallfall bli enda flere som må bosettes i Oslo kommune, og det vil øke de eventuelle problemene som Dag Danielsen her møter.

Det er et faktum at utgiftene til sosialhjelp i Oslo er lavere enn gjennomsnittet for hele landet, nettopp på grunn av at det er mange som kommer hit, som flytter etter at de har fått seg arbeid her. Det er også slik, som jeg har sagt, at utgiftene til undervisning er lavere i Oslo enn i resten av landet, samtidig som Oslo faktisk har det høyeste tilskuddet pr. undervisningstime i hele landet. Det at man har lavere kostnader i Oslo, har også sammenheng med at mange har hatt sin norskopplæring før de kommer til Oslo.

Det er min intensjon å ta nødvendige grep og sørge for at vi skal kunne forbedre oss på dette området. Derfor har jeg nær kontakt med Kommunenes Sentralforbund, og vi tar sikte på å arrangere konferanser rundt omkring i landet, ikke minst for å få ordførere og andre i kommunene som arbeider med dette vanskelige feltet, i tale på en måte hvor vi kan sikre erfaringsutveksling fra de kommuner som gjør det best, til de kommuner som gjør det dårligst på disse områdene. For det er helt opplagt at det at vi har lang oppholdstid i mottak, at vi har lang oppholdstid både før søknad behandles og før vi får til bosetting, er en belastning på dem som sitter i mottak, og det gjør at det er vanskeligere å sørge for at de som kommer hit, blir gagns mennesker og kan komme i arbeid så fort som mulig. Mange av dem har vært utsatt for store belastninger i sine hjemland før de kom til Norge, og det er viktig at de blir tatt imot og tatt vare på på en så god måte som mulig for at de skal kunne gjøre en innsats også etter at de er kommet hit.

Signe Øye (A): Først vil jeg si at det er positivt at representanten Danielsen reiser problematikken omkring asyl- og flyktningpolitikken i Oslo, fordi det er her mange av dem som kommer hit til landet, ønsker å bo, og det er her det er lettest å få arbeid. Dette er også andre toner fra Fremskrittspartiet, som ellers bare ser at løsningene på alle utfordringene vi har i forbindelse med asyl- og flyktningpolitikken, er å stenge grensene.

Innvandrerne har behov for å komme hit, og vi trenger innvandrerne. Spørsmålet blir bare hvordan vi skal klare å få til en god integrering. Arbeiderpartiet er ikke fornøyd med Regjeringens integreringspolitikk, og derfor tok vi dette opp under budsjettbehandlingen og fikk flertall for at vi skal ha en bred gjennomgang og evaluering på dette området.

Hvor er proppen i systemet? Det sitter altfor mange i asylmottak og venter på å få bosette seg i en kommune. Og vi vet at jo lenger de sitter i mottak, jo vanskeligere blir det å få til integreringen. Arbeiderpartiet er bekymret for dagens situasjon, og vi mener at kommunene må få betingelser som gjør at bosettingen og integreringen ikke stopper opp, slik vi har en følelse av at den nå gjør.

(Øye)

Det er ikke slik som representanten Danielsen prøver å gi et inntrykk av, at innvandrerne bare er en utgiftspost for kommunene. Jeg vil påstå at dersom vi klarer å gi innvandrerne noe ekstra i startfasen i form av rask og god språkopplæring, arbeidstrening, godkjenning av tidligere utdanning og barnehageplasser og – ikke minst viktig – de kan stille på like fot med andre i arbeidslivet, så vil denne gruppen betale skatt på lik linje med alle andre innbyggere og bidra til verdiskaping, og det vil gi et pluss i kommuneregnskapet, også for Oslo.

Arbeiderpartiet mener også at dersom Regjeringen mangler penger til å få til en god integreringspolitikk, så må Stortinget få melding om det. Det har vi ikke fått. Vi må få til en bedre dialog med kommunene, der man blir enige om kostnadene. Og når man er enige om kostnadene, er det rimelig at kommunene får dekket sine økte utgifter i forbindelse med å ta imot asylsøkere og flyktninger.

Vidar Kleppe (Frp): Jeg tror det er viktig å minne statsråden om at bosetting av flyktninger er en oppgave som kommunene må være med på å løse. Og i og med at kommunene skal være med på å løse det, er det jo en oppgave som kommunene påtar seg. Det er helt ubegripelig for meg og Fremskrittspartiet at ikke statsråden, som utgår fra Senterpartiet, tar kommunene på alvor når en stadig får tilbakemeldinger om at kostnadene i forbindelse med å bosette flyktninger, asylsøkere og folk som er kommet hit på humanitært grunnlag, ofte – selv om det er variasjoner, som statsråden var inne på – er større enn det de får dekket av staten. Det er klart at da oppstår det en mistillit mellom kommunene og staten som går på at staten ikke er til å stole på i disse viktige spørsmålene, og da er det ikke rart at det hopper seg opp en masse folk som blir sittende i statlige mottak. Og når direktøren i UDI kan gå ut og si at alle de som sitter i mottakene, skal ut i Kommune-Norge enten kommunene vil eller ei, så er det klart at det lokale selvstyret blir satt på prøve.

Jeg tror det er helt avgjørende hvis Regjeringen skal ha troverdighet og tillit overfor kommunene – og det er det også tverrpolitisk enighet om i enkelte kommuner – at de kostnadene som en bruker på denne bosettingen, er nødt til å gjennomgå på nytt, slik at kommunene får dekket de reelle utgiftene. Og da nytter det ikke å ha en gjennomsnittsberegning ut fra hva de totale kostnadene i gjennomsnitt er i landet, for en vet jo at boligprisene er forskjellige fra landsdel til landsdel og fra kommune til kommune. Derfor synes jeg at statsråden burde ha tatt på alvor den invitten som Fremskrittspartiet er kommet med gjennom denne interpellasjonen, det initiativet som representanten Danielsen her har tatt, nemlig at Oslo kommune og alle de andre om lag 390 kommunene som har mottatt personer til bosetting, får dekket de reelle kostnadene.

Det er i hvert fall et håp, selv om Arbeiderpartiets representant Øye var inne på at Fremskrittspartiet vil stenge grensene totalt. Det vil vi ikke. Vi vil ta imot dem som virkelig trenger en hjelpende hånd og en nødhavn. Vi vil

også ta vår andel av den kvoten som Norge som nasjon skal ta imot, men vi vil ikke premiere folk som kommer på et galt grunnlag, som oppgir falsk identitet og som får lov til å bli.

Det som Arbeiderpartiets representant sa her, nemlig at en på nytt må se på de kostnadene som kommunene har i forbindelse med bosetting av dem som har sittet i statlige mottak, lover i hvert fall bra for fremtiden. Det lover bra hvis en på en seriøs og skikkelig måte kan rekke ut en hånd til Kommune-Norge, slik at kommunene får dekket de kostnadene som de tross alt har i det viktige arbeidet med å få innvandrere integrert i det norske samfunnet.

Olaf Gjedrem (KrF): Temaet som interpellanten tek opp, er viktig for ei stadig større gruppe av Noregs folkesetnad, og det gjeld i særleg grad i Oslo, som representanten Danielsen òg representerer. Difor er det rett å fokusera på dei utfordringane som spesielt Oslo, men òg Kommune-Noreg generelt står overfor i sin bistand til sentrale offentlege myndigheiter når det gjeld å få busett og gjeve mest mogleg normale livsvilkår for innvandrarane i Noreg.

Det er med stor glede eg registrerer statsråden sitt svar om at det blir teke og vil bli teke grep for å løysa dette problemet i nær framtid. Eg trur òg det er rett, slik statsråden nemnde, at ein utvida kontakt med Kommunenes Sentralforbund, som er kommunane sin interesseorganisasjon, er viktig når det gjeld motivasjonsarbeidet for å få auka kommunane si merksemd og auka deira vilje til å ta sin del av innvandrarane, til å invitera dei som sine nye innbyggjarar. Ikkje minst i samband med ein aktiv distriktspolitikk vil dette kunna vera eit positivt bidrag for mange kommunar til å få ein auka folkevekst, og i samband med budsjettet for inneverande år blei òg integrasjonstilskotet heva for å gjera det noko lettare økonomisk for kommunane å ta hand om innvandrarane på ein akseptabel og forsvarleg måte.

Målet må vera å gje mest mogleg normale livsvilkår for ei utsett gruppe innvandrarar, og eg har den tiltru til Regjeringa at ho vil ta dei initiativa som er tilstrekkelege for å busetja flest mogleg av dei ca. 13 000 som i dag sit i asylmottak. Eg trur at dette vil lukkast. Stortinget og kommunalkomiteen spesielt vil vera opptekne av desse forholda og følgja dei opp i nært samarbeid med statsråden og Kommunaldepartementet. Dirfor trur eg at den ekstraordinært store tilstrøyminga som Noreg har hatt, og som er bakgrunnen for den noko akutte situasjonen me ser i dag, vil kunna få ei god løysing relativt snart.

Sverre J. Hoddevik (H): Interpellasjonen er høgst relevant, iallfall så lenge som det dreier seg om et rettferdig økonomisk oppgjør for en statlig villet oppgaveløysing. Nå er det også slik at interpellanten i sitt innlegg gikk en smule lenger enn til akkurat det og brakte inn en rekke andre element som kanskje ikke får den samme applausen i den breie forsamling. Når det gjelder kommunens mulighet til å kjøpe seg opp på boligsida, vil interpellantens standpunkt kanskje være kompliserende for

oppgaveløsning like gjerne som lettende, men det er vel i denne sammenheng en digresjon.

Komiteen har i flere innstillinger vært opptatt av nettopp dette problemet som interpellanten i hovedsak tar opp. Det blir vist til en evaluering, som har pågått fra 1998, som skulle finne ut om ordningen fyller mål om effektiv ressursbruk og rask og god bosetting av flyktninger, men det tema som står sentralt i dag, er andre gangs bosetting. Sånn sett tror jeg neppe at vi kan stille oss bak statsrådets påstand om at dette er rimelig greit ordnet gjennom Beregningsutvalget. Det henger ved en bekymring for at her gjenstår det ting å rette opp, og vi skulle gjerne sett en breiere evaluering enn det som ser ut til å komme, iallfall i salen i dag. Når statsråden viser elegant til tilbakesendelsesmulighetene som det verktøyet som skal være forløsende her, virker det en smule enkelt. Om det måtte finnes i teorien, vet alle som har kommunal erfaring, at det tar seg bedre ut på trykk enn i praksis.

Inga Kvalbukt (Sp): Jeg tror at nøkkelen til å løse de problemene som både Danielsen og Sverre Hoddevik nå til slutt pekte på, ligger i en så rask bosetting som mulig i de ulike kommunene. De som får en skikkelig tilknytning til og blir integrert i et lokalsamfunn og føler seg som en del av det, vil ikke ønske å forlate det. Da blir det ikke noe behov for noen tilbakesending heller.

Senterpartiet har i flere sammenhenger, både i departementet og i Stortinget, tatt opp viktigheten av en raskest mulig bosetting, og ikke bare det, men også viktigheten av å legge mulighetene til rette for innpass i arbeidslivet så raskt som mulig. Gjennom det får kommunene skatteinntekter istedenfor sosiale utgifter i forbindelse med de nye innbyggerne våre.

Jeg vil også vise til det forslag Marit Tingelstad hadde i fjor om å få greie, praktiske og anvendelige boligløsninger. La oss se på Lillehammer. Vi kan lære litt av det vi gjorde der, å bygge enkle boliger for flyktninger som lett kan flyttes til andre plasser etter behov og eventuelt også omgjøres til studentboliger seinere, kombinerte flyktning- og studentboliger. Vi har også for å få studentboliger her i landet. Vi vet at å få gode boligtilbud til innvandrerne er viktig, for gode, trivelige omgivelser er det beste utgangspunktet for å bli en positiv samfunnsdeltaker, både sosialt og i arbeidslivet. Slik som jeg ser det, står vi framfor en situasjon der ulike grupper innvandrere vil være et helt nødvendig tilskudd til arbeidslivet vårt og en berikelse for det sosiale liv. Vi har mange interessante eksempler på at lokalsamfunn slår ring om innvandrere og virkelig kjemper for at de skal få fortsette å bo i kommunen, og de går daglig til sitt arbeid, slik vi alle gjør.

Jeg vil advare mot Danielsens tenkning om kommunalt fangenskap. Jeg synes vi skal hevde med frimodighet at for alle innbyggere i Norge gjelder samme lov. Alle skal adlyde samme lov, men som en følge av at alle skal lyde samme lov, kommer også at alle norske innbyggere skal ha de samme rettighetene. Det ble også advart fra Danielsen mot fremmede skikker og levemåter som vi finner rare. Da har jeg lyst til å minne om kanskje den viktigste biten i norsk sikringskost i flere generasjoner,

som har holdt liv i oss og gitt oss C-vitamin gjennom lange vintrer, også i den tiden vi ikke kunne få noe frukt, nemlig poteten. Den fikk vi fra indianerne. Også vi har fremdeles ting å lære.

Karin Andersen (SV): Etter utenriksministerens redegjørelse i dag kommer kanskje denne debatten i det lyset den bør komme, nemlig at flyktning- og asylpolitikken i Norge er begrunnet i behovet for beskyttelse ved forfølgelse og ikke i forhold i det norske samfunn.

Framtidas samfunn vil være flerkulturelle, og politikken må ha det som et positivt utgangspunkt. Man må derfor ha en vilje til inkludering og ikke bare en vilje til problematisering. Jeg vil vise til de behandlingene som kommunalkomiteen har hatt av saka i budsjettet i år, men også til Dokument nr. 8:87 for 1997-1998 og Innst. S. nr. 192 for 1997-1998, av 28. mai 1998, der vi ønsket å trekke opp en langt mer aktiv og målrettet integreringspolitikk: Kom mye fortere i gang, ha aktive tiltak der en lærer språk og arbeid samtidig, ha flyktningsspesifikke tiltak som gjør at en på en helt annen måte blir inkludert tidligere. Poenget må jo være at vi tilbyr så gode opplegg for språkopplæring, arbeid og bolig at man kan gå fra kontroll og passivitet til inkludering og aktivitet. Det vil alle tjene på.

Dette tror jeg at flertallet i denne salen, inkludert kommunalministeren, er enige om, men jeg blir litt i stuss over den vinklingen han gir svaret sitt, for det blir en slags ensidig forsvarstale for noen regnestykker, og de regnestykkene er problematiske. Dette koster. Blant annet i forbindelse med budsjettet i høst spurte jeg Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet om hva det ville koste å finansiere statlig 100 pst. de kommunale utgifter til utdanning av flyktninger og asylsøkere. Svaret fra departementet er at hvis man skal finansiere dette 100 pst. statlig, kreves det 270 mill. kr mer til kommunene for å få dette til. Det er en realitet som departementet sjøl har konkludert med. Det er altså mer i sum enn den statlige utdanningspakka som Regjeringen la inn i budsjettet, altså skolesatsingen. Det spises opp mer enn den av en manglende statlig finansiering på dette området.

SV har uttrykt seg fullstendig klart på dette området. Vi ønsker en statlig fullfinansiering av disse utgiftene. Vi ønsker også et tilsvarende system når det gjelder enslige mindreårige asylsøkere. Seinest i nyhetene i dag hørte vi at svært mange av disse enslige mindreårige asylsøkerne har store traumer med seg som gjør at de trenger spesiell oppfølging. Det trengs helt ulike opplegg for disse, og kostnadene for oppleggene i kommunene kan variere fra 10 000–15 000 kr til 300 000–400 000 kr pr. søker. Det må borge for at vi ser på disse utgiftene på nytt og i stort alvor.

Leif Lund (A): Som min kollega Signe Øye fra Arbeiderpartiet sa i sitt innlegg, er Arbeiderpartiet også opptatt av at kommunene skal få dekket sine reelle kostnader. I innlegget som Karin Andersen nå hadde, viste hun til et brev, og at vi manglet 270 mill. kr. Jeg synes da, statsråd, at når du innledningsvis forklarer hvordan vi

kommer fram til disse regnestykkene, med Beregningsutvalget og sammensetningen, kunne det være kjekt å høre både fra statsråden og fra Fremskrittspartiet om dere vil være med og bevilge 270 mill. kr. Jeg er ikke helt sikker på at Fremskrittspartiet i sitt budsjett ville ha vært med på det, for det jeg tror Fremskrittspartiet er mer opptatt av, er å synliggjøre regnskaper.

Statsråden viser til at Os kommune utenfor Bergen har sagt nei til flere flyktninger, men de har ikke bare sagt det. De har også sagt at de skal sette opp et regnskap over disse flyktningene, og at de skal få bot hvis de ikke møter opp til norsktimene etc. Det skal bli spennende å se hva resultatet av dette vinduet til Fremskrittspartiet blir.

Jeg registrerer også at Fremskrittspartiet faktisk har en oppslutning på 39 pst. i den kommunen. Dette blir veldig spennende, for jeg tror nemlig ikke at Os kommer til å ta imot flyktninger selv når regnskapet foreligger. Nå får vi vente i spenning på hva Fremskrittspartiet sier, men jeg føler at interpellanten Danielsens spørsmål er litt – ja, ja, vi får se – i utakt med slik kommunen med den eneste ordføreren Fremskrittspartiet har i Norge, opptrer.

Presidenten: Presidenten vil gjere merksam på at direkte tale ikkje er den forma ein skal ha frå Stortingets talarstol.

Dag Danielsen (Frp): Når vi har denne debatten, er det etter min mening viktig å skille ut hva vi diskuterer og hva debatten ikke dreier seg om. Dette er ikke og har ikke fra min side vært ment å skulle være en debatt om norsk kultur og verdien av den. Selvsagt er jeg åpen for fremmede kulturimpulser og synes at mange av dem er positive. Representanten Kvalbukt nevnte poteten. Mesteparten av den maten vi alle spiser, kommer selvfølgelig fra andre land. Fremmede kulturimpulser har vi også på alle andre kulturområder. Det er ikke Norge som har vært foregangslandet når det gjelder kulturell utvikling.

Jeg har heller ikke påstått at dette dreier seg om noe regnskap, eller foreslått at man skal sette opp noe regnskap over innvandrere. Det jeg har stilt spørsmål om, er om man kan få avklart de offentlige utgiftene, slik at man har et bedre grunnlag for å fatte fornuftige beslutninger og dermed sikre seg at kommunene får de økonomiske tilskudd som de trenger for å føre en fornuftig og ansvarlig integreringspolitikk som er i alles interesse.

Videre har jeg bevisst valgt å forsøke å legge også denne debatten på et nivå som gjør at den ikke skal kunne karakteriseres som fremmedfiendtlig osv. Jeg har f.eks. unnlatt å komme inn på kostnader forbundet med utgifter til politi- og rettsvesen som følge av kriminalstatistikk, men det betyr ikke at jeg må unnlate å nevne faktiske forhold. En åpen debatt må nettopp innebære at det er adgang til å trekke fram også de negative tingene. Dette betyr selvsagt heller ikke at jeg ser på innvandrere som utelukkende en utgiftspost. Å påstå noe slikt er langt fra den virkelighet som eksisterer her i dag.

Representanten Signe Øye gav uttrykk for at innvandrere har behov for å komme hit, og at vi har behov for innvandrene. Jeg skal være enig med representanten

Øye i at vi har mange flyktninger som har behov for å komme hit, og at vi bør forsøke å hjelpe disse på en best mulig måte. Det gjør vi ved å hjelpe dem i nærområdene. Når vi har en folkevandring i verden i dag som i stor grad er økonomisk betinget, fordi folk ønsker å bedre sin levestandard – og det skjønner jeg godt at de vil gjøre – så tror jeg ikke Norge løser dette problemet ved å ta flest mulig av disse menneskene inn i Norge.

Statsråd Odd Roger Enoksen: La meg innledningsvis si at jeg setter stor pris på det engasjementet som har vært utvist i denne debatten, for det er i aller høyeste grad en viktig interpellasjon som ligger til grunn for den.

Jeg er enig i at vi fortsatt har svært mye ugjort på dette feltet, og at vi kan løse mange av oppgavene bedre. Jeg ser på dette med stort alvor. Derfor har jeg også tatt flere initiativ overfor kommunesektoren for å få til en nærmere dialog. Etter min oppfatning dreier dette seg ikke bare om penger. Selv om kostnadsdekningen overfor kommunene er særdeles viktig, dreier det seg også om svært mange andre ting. Det dreier seg ikke minst om holdninger, det dreier seg om måter man organiserer dette på, og det dreier seg om å utveksle erfaringer mellom kommuner. Også mellom kommuner som er sammenliknbare, er det kolossalt store kostnadsforskjeller i forhold til bosettings- og integreringsarbeidet, rett og slett fordi man har organisert det veldig ulikt, fordi man har en svært ulik tilnærming til disse problemstillingene.

Det er riktig at det er uenighet mellom kommunene og staten på noen punkter i beregningsgrunnlaget, og det er riktig at kommunesektoren ikke på alle punkter fullt ut får dekket sine kostnader i forhold til det grunnlag som Beregningsutvalget har kommet fram til i forbindelse med gjennomsnittsbetragtningene.

Representanten Vidar Kleppe sier at gjennomsnittsberegninger ikke er godt nok. Det er for så vidt riktig, men etter min oppfatning fins det dessverre ikke noe bedre verktøy enn nettopp gjennomsnittsberegninger. For det første er det, som sagt, store variasjoner også mellom sammenliknbare kommuner. Det er ikke mulig – det tror jeg ingen mener – at man kan dele ut blankosjekker som skal dekke kostnader, uavhengig av hvordan kostnadsnivået i den enkelte kommune er.

Det må selvsagt ligge inne noen incitamenter for å gjøre dette så godt som mulig innenfor en rimelig kostnad. Og når jeg sier så godt som mulig, gjelder det ikke bare økonomi, men også de resultatene man oppnår i forhold til å få flyktninger og asylsøkere raskt ut i arbeid. Det incitamentet må være med. Det ligger der i dag. Noen klarer å utnytte det veldig godt, andre klarer det ikke.

Det er helt opplagt at det er riktig det som er sagt her, at f.eks. i Oslo er kostnadsnivået høyt. Men veldig mange av dem som kommer hit for annengangsbosetting, er mennesker som i utgangspunktet skal klare seg selv, og som også for en stor del klarer seg selv. Jeg er hjertens enig med representanten Hoddevik i at tilbakesendelsesmuligheter ikke er noe ønskelig verktøy å bruke. Men når det blir framstilt som om at alle flytter til Oslo, uavhen-

gig av om de klarer seg eller ikke, og at Oslo ikke får dekt kostnadene sine, må jeg si at dette reguleres av staten. Det gis også muligheter til å komme med inngreper, selv om det selvfølgelig ikke er noen ønskelig modell.

Jeg har sagt at vi har mye ugjort, men jeg vil også til slutt få si at det føres en aktiv politikk på dette området for å bli bedre. Derfor har vi også omorganisert store deler av utlendingsforvaltningen, store deler av måten som vi løser oppgavene på, nettopp for å kunne føre en mer aktiv politikk på dette området.

Presidenten: Fleire har ikkje bede om ordet til sak nr. 2.

S a k n r . 3

Interpellasjon fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren:

«Vi opplever at stadig yngre mennesker blir brukere av narkotika. Denne bekymringsfulle utvikling er heller ikke bare et storbyproblem. Også små bygdesamfunn opplever det samme.

Hvilke tiltak vil statsråden iverksette for å stoppe denne utviklinga, og hvilke tiltak har statsråden satt i verk med bakgrunn i oversendelsesforslagene fra Stortingets debatt i juni 1999?»

Einar Olav Skogholt (A): Jeg håper at denne interpellasjonsdebatten ikke vil utvikle seg til en debatt om hvilke partier som gjør mest for å løse våre enorme utfordringer innenfor narkotikapolitikken, men at vi i fellesskap kan komme fram til de grep som må tas på dette området.

Jeg ønsker innledningsvis å påpeke nødvendigheten av en langt sterkere satsing på det forebyggende arbeidet for å hindre at ungdom begynner å utprøve og bruke narkotika. Jeg er glad for at et enstemmig storting har avvist en liberalisering av vår narkotikapolitikk. Det som tidligere var et storbyproblem, har dessverre blitt et stadig økende problem i hele landet, også i småkommunene.

I media dukker det stadig opp meldinger om at ungdom er tatt for besittelse og bruk av narkotika. Det er ingen enkel oppgave for foreldre, skolemyndigheter mv. å oppdage at ungdommen tar i bruk narkotika.

Da Stortinget behandlet handlingsplan for redusert bruk av rusmiddel, 1. desember 1998, fokuserte vi sterkt på det forebyggende arbeidet. Betydningen av å trekke inn foreldrene, skole, helsetjeneste, barnevern, politi, kirke og frivillige organisasjoner i dette arbeidet ble understreket av Stortinget. Det ble videre lagt vekt på det tverretatlige samarbeidet. Gjennom handlingsplanen ble det skapt forventninger om en langt sterkere økonomisk satsing på det forebyggende arbeidet. Disse forventningene ble dessverre ikke innfridd i det budsjettet Stortinget vedtok høsten 1999.

Skal vi ha noe håp om å lykkes med det forebyggende arbeidet, må vi være villige til å satse mer penger på dette arbeidet, bl.a. gjennom prosjekt som er forankret lokalt, regionalt og/eller kommunalt.

Oppvekstvilkårene for barn og ungdom er selvsagt viktige. Prosjektene, om de skal bli vellykkede, må bygge på bl.a. ideer og innspill fra de unge selv.

Jeg har registrert at f.eks. prosjektet «Vær sammen» i Grimstad har hatt en meget stor suksess. Der har man i noen skoleklasser hatt 100 pst. oppslutning fra elever og foreldre. Kommune, politi, kirke og frivillige organisasjoner har gjort en kjempeinnsats. I mitt eget fylke, Hedmark, har man også hatt stor suksess med «Vær sammen»-opplegget. «Kom og dans» ved Johan Fasting har i mange år satset på danseopplæring og rusfrie dansefester. Under et besøk på Island våren 1999 fikk jeg også se hvilken posisjon «Komid og Dansid» har fått på Sagaøya.

Jeg håper statsråden vil stille seg positiv til slike tiltak og oppfordre alle våre fylker til å prioritere dette arbeidet. En slik oppfordring må følges opp med bevilgninger som gjør dette arbeidet mulig, og jeg håper statsråden vil fremme bevilgningsforslag allerede under revidert nasjonalbudsjett i vår.

Det er sjelden staten vil kunne få en så god uttelling for investert kapital. Ved å redusere rusmisbruket vil gevinsten bli formidabel. Og det viktigste av alt: All ungdom som ikke kommer borti narkotikahelvetet, vil få en livskvalitet det er umulig å måle opp mot offentlige bevilgninger. Det samme vil gjelde de pårørende, som ofte har det like vanskelig som misbrukerne selv.

Så over til den andre delen av min interpellasjon.

Stortinget behandlet den 16. juni 1999 Innst. S. nr. 215 for 1998-99, Innstilling fra sosialkomiteen om forslag fra stortingsrepresentant Gunhild Øyangen og forslag fra stortingsrepresentant John I. Alvheim om narkotikapolitikken oversendt fra Stortinget 16. februar 1999, og Stortinget vedtok da som kjent å oversende en rekke forslag til Regjeringen, uten realitetsbehandling. Men det var et sterkt ønske fra Stortinget om å få en rask avklaring fra Regjeringen på de oversendte forslag.

Hvilke tiltak har statsråden satt i verk for å få en fortgang i kartleggingen av tunge misbrukere? Har alle våre kommuner igangsatt arbeid med dette og utarbeidet handlingsplaner? Media, bl.a. Aftenposten, har fokusert på den manglende oversikten myndighetene har i forhold til det kraftig økende narkotikaproblemet. Avisen hevder videre at fagfolk, politi, forskere m.fl. mener at myndighetene mangler oversikt, og at norsk narkotikapolitikk derfor i for stor grad bygger på store mørketall. Deler statsråden denne oppfatningen?

Fra mange hold har jeg fått innspill om at det er for tette skott mellom behandlingsinstanser på lokalt plan. Stortinget bad Regjeringen vurdere forslaget om at det forebyggende arbeidet lokalt skal organiseres mer tverretatlig. Har statsråden tatt initiativ for å sikre opplegget for et slikt tverretatlig samarbeid, og vil statsråden ta initiativ til å endre lovverket hvis det i dag umuliggjør eller vanskeliggjør et slikt samarbeid?

Stortinget har tidligere vedtatt at tilbudet om metadon-assistert behandling skal gjøres landsomfattende. De formelle vedtak er gjort for å sikre dette, men det vi dessverre registrerer, er at ca. 350 narkomane står i kø for meta-

donassistert behandling og ikke får den hjelpen de er lovet. Fagfolk frykter at flere overdoser blir resultatet av behandlingsskuttet. Hva vil statsråden gjøre for å redusere/fjerne denne køen raskest mulig? Eller mener statsråden at vi må akseptere at narkomane ikke får den hjelp de er lovet?

Ifølge Aftenposten er prisen for en narkoman som går rundt uten et behandlingsopplegg, en halv million kroner i året. Behandlingen koster 40 000 kr årlig pr. narkoman, ifølge samme avis.

Regjeringen er også bedt om å vurdere tilbudet om behandling med buprenorfin for misbrukere som venter på metadonassistert behandling.

Før jul fikk jeg innspill fra en fortvilet mor i Oslo. I en bydel i Oslo var det utarbeidet et seriøst opplegg for flere misbrukere som skulle få behandling med Subutex. Lege og sosialarbeider skulle ha ansvaret for opplegget. Det var sikret rusfritt botilbud, undervisningstilbud og arbeidsopptrening. Men dette tilbudet kan ikke bydelen iverksette før planene er godkjente av MARIO. På forespørsel fra meg har statsråden uttalt at søknaden må inngå i køen for metadonassistert behandling, som altså er på ca. 350 personer. Hvorfor kan ikke opplegget for behandling med buprenorfin bli behandlet for seg selv, uten å inngå i køen for metadonassistert behandling?

For å unngå misforståelser vil jeg gjerne få understreke at det er viktig med et bredt spekter av behandlingsopplegg for narkomane. Ikke minst er det viktig å satse på behandlingsopplegg som gjør misbrukerne rusfrie.

Videre bad Stortinget om at Regjeringen skulle vurdere etablering av sprøyterom bemannet med helsepersonell. Hvor langt har dette arbeidet kommet i Regjeringen?

Som statsråden er kjent med, inneholdt vedtaket om oversendelse ytterligere åtte forslag. Jeg håper statsråden vil gi en orientering om skjebnen til disse forslagene også.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: La meg innleingsvis få streke under at eg deler representanten Skogholt si uro for ungdom sin omgang med narkotika. Eg er glad for høvet til å setja dette på dagsordenen.

Statens institutt for alkohol- og narkotikaforskning, SIFA, har sidan 1968 kartlagt ungdom sitt forbruk av rusmiddel. Undersøkingane «tek temperaturen» på utviklinga, som på fleire måtar er urovekkjande. Det gjennomsnittlege forbruket av alkohol har auka dramatisk dei siste åra. Når det gjeld narkotiske stoff, er den mest markante endringa at talet på dei som seier dei nokon gong har brukt cannabis, hasj eller marihuana, har auka frå 8 pst. i 1990 til 18 pst. i 1999. I Oslo er det 27 pst. av 15–20-åringane som seier at dei har brukt desse stoffa. Nye utrekningar som SIFA har gjort, viser at tilsiget i dei yngste aldersgruppene er stabilt, og at auken først og fremst gjeld dei som er noko eldre. Stadig fleire ungdommar seier òg at cannabis bør seljast fritt. Vi kan tala om ein rusmiddelliberal trend blant dei unge i dag. Det gjev grunn for stor uro. Samstundes er det viktig å merka seg at denne utviklinga går i bølger og difor kan endra seg – eller verta endra.

Vi må ikkje lura oss sjølve til å tru at rusmiddelbruken blant ungdom utviklar seg uavhengig av bruken hos vaksne. Det er samanheng mellom vaksne sine rusvanar og det som skjer i ungdomsmiljøa. Vi veit at bruken av rusmiddel òg aukar blant vaksne. Difor er det viktig å understreka at førebygging har med haldningar å gjera, og at kvar einskild har eit ansvar for å stansa utviklinga. Foreldra er viktige rollemodellar for dei unge. Å gjera foreldra medvitne om samanhengen mellom egne rusvanar og ungdomane sine, er difor viktig. Førebygging handlar i stor grad om å gje gode oppvekstvilkår i heimen, på skulen og i fritida.

Eg har brukt mykje av tida mi i Sosial- og helsedepartementet til å arbeida mot rusmiddelmissbruk. I mai 1998 la eg fram for Stortinget ein handlingsplan for redusert bruk av rusmiddel. Planen har lagt grunnlaget for det førebyggjande arbeidet så langt. Her er strategiar og satsingsområde for å styrkja innsatsen i det haldningsskapande og førebyggjande arbeidet mot rusmiddelmissbruk. I tillegg til m.a. kampanjar, oppretting av Rusmiddelpolitisk råd og nytt informasjonsmaterieill har vi satsa på å byggja ut tiltaksapparatet i kommunane overfor dei mest belasta rusmiddelmissbrukarane. Skulen har vore eit viktig satsingsområde. Eg har vore oppteken av å leggja til rette for å styrkja lærarane sin kompetanse når det gjeld førebygging og rusproblematikk. Temaet rus er teke inn på læreplanen i heimkunnskap, Rusmiddeldirektoratet har utarbeidd lærematerieill i samarbeid med lærarhøgskulane, og det er utarbeidd elevretta materieill. Dei sju regionale kompetansesentra for rusmiddelspørsmål har fått ei stilling kvar for å styrkja innsatsen i skulane. Eit særleg viktig føremål med denne satsinga er å setja elevane i stand til å gjera seg opp egne meiningar og kunna ta standpunkt til bruk av rusmiddel. Dei skal få trening i å kunna stå imot, til å kunna seia nei.

Handlingsplanen har gjeve viktig satsing, og eg vil overfor Stortinget på høveleg vis gjera greie for kva vi har gjort, når handlingsplanperioden er over i 2001. Likevel har eg erfart at vi kanskje ikkje brukar dei ressursane vi har til rådvelde på førebyggingsområdet fullt ut og på best mogleg måte. Utviklinga syner, slik representanten Skogholt er inne på, at det er behov for ei sterkare satsing. Eg har hatt ynskje om å sjå nærare på korleis vi meir offensivt kan handtera denne utviklinga. Difor har eg teke initiativ til ein kritisk gjennomgang av førebyggingsapparatet. Eitt element i gjennomgangen har vore Statskonsult sin analyse av Rusmiddeldirektoratet si organisering og sin funksjon, som eg tinga i 1998. Min konklusjon av gjennomgangen er at det er behov for å blåsa nytt liv i det førebyggjande arbeidet, og at dette best kan gjerast ved å føra innsatsen nærare lokalsamfunna, der det viktigaste arbeidet skjer. No set eg i gang eit arbeid for å reorganisera delar av statens forvaltingsansvar og innsats, med bakgrunn i denne rapporten og ytterlegare vurderingar. Gjennom ei omorganisering av Rusmiddeldirektoratet vil eg syta for meir målretta tiltak gjennom fire strategiar:

- ei styrking av det lokale og regionale arbeidet med førebyggjande tiltak

- ei styrking av det politisk/strategiske arbeidet på førebyggingsområdet
- ei styrking av kunnskapen om rusmiddel og formidlinga av slik kunnskap
- ei effektivisering av handteringa av einskilde forvaltingsoppgåver som i dag ligg i direktoratet

Eg orienterte i går dei tilsette i direktoratet om at vi no set i gang ein slik prosess, og eg vil leggja fram for Stortinget eit framlegg til ny organisering og bruk av ressursane i løpet av våren.

Representanten Skogholt stilte spørsmålet om kva tiltak som allereie er sette i verk, med bakgrunn i dei 13 oversendingsforslaga. Lat meg visa til brevet av 25. mars 1999, som er teke inn som vedlegg til Innst. S. nr. 215 for 1998-99. Der er det gjort greie for utviklinga fram til mars i fjor. Lat meg vidare visa til Dokument nr. 7A, Svar på forslag sendt over frå Stortinget utan realitetsvotering til Regjeringa 1. halvår 1999. I dette dokumentet ligg det føre svarbrev, datert midt i juli, til kvart einskilt spørsmål. Det er likevel nyttig å få høve til å gå gjennom det som har skjedd på desse områda etter den tida.

To av spørsmåla galdt førebygging. Innsatsen her får vi godt høve til å drøfta i tida framover. Eg vil likevel peika på at den nye organiseringa av førebyggingsfeltet vil kunna leggja betre til rette for at arbeidet lokalt vert organisert meir tverretatleg, slik Stortinget framhevar. Departementet har elles i 1999 utarbeidd ein rettleiande mal for kommunale rusmiddelpolitiske handlingsplanar, der nettopp samarbeid og heilskap er sentrale element. Elleve av oversendingsforslaga tok føre seg tiltak mot dei tyngre rusmiddelmisbrukarane. Eg vil no kommentera nokre av dei viktigaste tiltaka som vart sette i verk i 1999.

Tilbodet om metadonassistert rehabilitering er gjort landsomfattande gjennom etablering av sentrer med regionansvar. Ved utgangen av 1999 var det 600 misbrukarar som fekk behandling assistert med metadon. Utviklinga av dette tilbodet har faktisk gått fort når ein samstundes legg til grunn at det skal gjerast forsvarleg. Den einskilde misbrukaren skal ha eit tilfredsstillande tiltaks- og kontrollapparat rundt seg, og det vil måtta ta tid å byggja opp det apparatet og den kompetansen som skal til for ei vellykka oppfølging. Det er no òg opna for forsøk med lækjemiddelassistert behandling av narkomane, slik som behandling med Subutex. Det er på budsjettet for 2000 vedteke ei styrking på 33 mill. kr på rusfeltet, og i dette inngår òg lækjemiddelassistert rehabilitering. Midlane vert fordelte til sentra denne veka.

På mitt initiativ vart det for budsjettåret 1999 sett av og fordelt 3,9 mill. kr til lågterskelhelsetilbod i dei 13 kommunane med høgast tal på overdosedødsfall. Desse prosjekta er no i drift. Tiltaka ser ut til å fungera sær godt og etter målsetjinga om å nå dei som treng det mest. Det er grunn til å tru at dei faktisk kan ha hatt mykje å seia for utviklinga i overdosedødsfalla. Det er lagt inn midlar til vidareføring og utviding av slike tiltak i år.

Når det gjeld fyrstehjelpskurs for hospitilsette, er eg samd i at dette er eit viktig tiltak for å førebyggja overdosedødsfall. Oslo kommune sin kompetanse vil difor verta

gjord tilgjengeleg for kommunar elles i landet gjennom dei regionale kompetansesentra for rusmiddelspørsmål.

Eit av oversendingsforslaga omhandlar etablering av sprøyterom. Eg svara i brevet mitt at eg var innstilt på å sjå nærare på dei rettslege sidene ved ei slik ordning. I etterhand har narkotikakontrollrådet til FN gjort greie for overfor den danske helseministeren at å etablere sprøyterom er brot på den internasjonale narkotikakonvensjonen, som òg Noreg har ratifisert. Eg har difor ikkje funne det aktuelt å gå vidare med det spørsmålet. Eg trur at den styrkinga vi no får av lågterskelhelsetilbod, truleg vil vera langt viktigare. I nokre land sikrar ein kontakt mellom helsepersonell og misbrukarar i slike sprøyterom. Her ser vi ut til å ha fått til dette i lågterskelhelsetilbodet.

Butiltak for utsette grupper er foreslått i utjamningsmeldinga og prioritert i budsjettet for 2000.

I løpet av 1999 har ei arbeidsgruppe hatt som oppgåve å gjennomgå kapasitet, kvalitet og organisering av tiltaksapparatet for rusmiddelmisbrukarar. Rapportane til Nesvåg-utvalet har vore ute på brei høyring. Departementet arbeider no med ei oppfølging av arbeidsgruppa og høyringsinstansane sine forslag, og eg vil koma tilbake til Stortinget med den saka på høveleg vis.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få takke statsråden for svaret.

Som jeg nevnte i mitt innlegg, er det helt nødvendig å påskynde en registrering av misbrukerne og utarbeide en handlingsplan. Dette er kommunenes oppgave. Det kan ikke være tvil om at vi opererer med store mørketall, slik fagfolk og politi hevder. Jeg mener også at rusfeltet burde få en egen statlig handlingsplan. Øvrige områder innenfor helse- og sosialfeltet har slike planer.

Statsminister Bondevik uttalte 3. mars i fjor på en pressekonferanse at narkotikaproblemet er alvorlig og økende i Norge, som i andre land. Han mente tiden var moden for å vurdere narkotikapolitikken på nytt, og at det skulle nedsettes en uavhengig narkotikakommisjon. Noen måneder før dette foreslo jusprofessor Johs. Andenæs at det burde nedsettes en egen narkotikakommisjon.

Jeg føler at ansvaret for tiltak, handling og koordinering nærmest er blitt pulverisert på ulike forvaltningsnivåer. Deller statsråden denne oppfatningen, og ser hun behovet for en mer helhetlig narkotikapolitikk? Og videre: Når vil Regjeringen nedsette en uavhengig narkotikakommisjon?

Mange av kommunene og fylkeskommunene, som har et stort ansvar innenfor rusfeltet, mangler økonomiske ressurser og sitter dessverre nederst ved bordet når knappe ressurser fordeles. Derfor er det viktig at departementet overfører mer av ressursene fra sentralt til regionalt og lokalt hold. Mange misbrukere som ønsker hjelp til avrusing, får det dessverre ikke, da det ikke blir stilt midler til disposisjon for behandlingstilbudene slik at misbrukerne får plass og hjelp ved disse institusjonene. En del institusjoner tar heller ikke imot rusede personer som ønsker behandling. Selvsagt skulle institusjonene ta inn rusede personer til avrusing/behandling. Deretter er det helt avgjørende for å få et godt resultat av behandlingen at vi har et langt bedre ettervern enn det vi har i dag.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg trur både representanten Skogholt sitt innlegg og mitt innlegg understreka at dette er ei sak med svært mange sider. Det er faktisk slik at i løpet av desse 23 minuttar har vi enno ikkje hatt høve til å drøfta – eller nemna – alle dei faktorene som her høyrer med.

Eg deler representanten Skogholt sitt syn, at det trengst meir heilskap i denne politikken. Det er det som gjer at eg har teke initiativ både til ein gjennomgang av det førebyggjande arbeidet for å sjå om vi får nok ut av dei midlane og dei menneskelege ressursane som er stilte til disposisjon for dette arbeidet i dag. I Rusmiddeldirektoratet aleine har dei 61 stillingar – rett nok ikkje alle på førebygging, men mange – og 137 mill. kr. Så veit vi at i tillegg stiller både fylke, kommunar og svært mange organisasjonar og einskildpersonar opp på det laget som heiter førebygging. Det er naudsynt med den gjennomgangen.

Det er vidare heilt naudsynt med ein gjennomgang av behandlingstilbodet. Det har òg høyringsutsegnene i Nesvåg-rapporten vist, både når det gjeld forholdet mellom tilbod og behov, når det gjeld kvalitet, og når det gjeld organisering og finansiering.

Så blir spørsmålet reist: Veit vi nok? Til det vil eg seia: Vi veit meir enn nok til å handla. Vi veit meir enn nok ut frå SIFA sine undersøkingar og andre undersøkingar til å seia at rusmisbruket er aukande. Det gjeld både talet på personar og stader i geografien i dette landet. Det er difor det er viktig å intensivera innsatsen.

Då er spørsmålet: Er det det å setja ned ein kommisjon som no er rette vegen å gå? Eg trur faktisk at dei to viktigaste føresetnadene for no å koma vidare er vi allereie godt i gang med, både det som gjeld departementets og Regjeringas oppfølging og òg Stortingets og lokalmiljøas oppfølging, nemleg ein gjennomgang av det førebyggjande arbeidet og av behandlingstilbodet.

La meg òg seia at den omorganiseringa som no skjer i Rusmiddeldirektoratet, vil føra til at vi får eit institutt med heilt andre moglegheiter enn det vi har hatt til no, til å knyta forskning og formidling saman.

Anne Helen Rui (A): Det er helt sant at vi vet mer enn nok. Det er heller ikke slik lenger at narkotikamisbrukeren bare er en som har falt utenfor skole eller de trygge ungdomsmiljøene i de store byene våre. Nå finnes narkotika overalt – på skoler, på utesteder, i det militære og på arbeidsplassene. Nær sagt alle steder der det bare bor noen få ungdommer, finnes det nå narkotika. Brukerne kan også være vanlige skoleungdommer, og det er også mange flere jenter enn det var for bare kort tid siden.

Mange bruker narkotiske stoffer hver helg uten at foreldrene oppdager noe. Venner vet det, men de skal jo være så tolerante at de ikke vil sladre, eller de er i samme båt og er ikke opptatt av å få det fram. Først når det har gått lang tid, ofte tre-fire år, mister de kontrollen over livet sitt, og kanskje foreldre, søsken, iallfall noen i omgivelsene oppdager at de egentlig er narkotikamisbrukere.

Dette er en utvikling som har eksplodert på bare noen få år. Alle positive forebyggende tiltak er derfor

kjempeviktig å sette i gang så fort som råd er, overalt i hvert et lite tettsted rundt i hele Norge. Behandlingen må settes fort i gang når behandling trengs. Det burde vært forbudt å be en narkoman som endelig vil ta imot behandling, om å vente til alle økonomiske garantier, både kommunale og fylkeskommunale, er i orden, eller til de er rusfrie. Det er et håpløst krav å sette både til foreldre og de narkomane at de skal bli rusfrie før de får en behandlingsplass. Det er også et helt unødvendig krav, for vi vet at avrusing kan skje på en betryggende måte i institusjon. De får også en helt annen start på behandlingen hvis de er i institusjon helt fra de er ruset, sier de som opplever det på nært hold.

Jeg har til slutt også noen spørsmål til statsråden, og Einar Olav Skogholt var inne på ett av dem: Hvor blir det av den uavhengige narkotikakommisjonen som statsministeren skulle nedsette i fjor? Jeg forstod av svaret til statsråden at det kanskje ikke er den rette måten å gjøre det på, men kanskje vi kan få høre litt mer om det. Og hvor langt er Regjeringen kommet i arbeidet med Dokument nr. 8:41 for 1997-98 om forbud mot varer og reklame som relaterer seg til narkotika, som ble behandlet her i Stortinget 28. april 1998? I Handlingsplan for redusert bruk av rusmidler sier Regjeringen at de tar sikte på å legge fram en odelstingsproposisjon om dette våren 1999. Nå er det snart våren 2000. Hvor blir den av?

Hans J. Røsjorde hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Harald T. Nesvik (Frp): Det er ingen tvil om at sosialministeren har et stort engasjement når det gjelder det som har med rusmiddelpolitiske spørsmål å gjøre, og det skal sosialministeren ha ære for.

Jeg tror vi snart må komme bort fra det at narkotika-problemet er et spesifikt Oslo-problem. Det er dessverre ikke det. Det er et nasjonalt problem, og det tror jeg går opp for stadig flere i dette landet.

Narkotikaen sprer seg voldsomt utover Norges land, og på en rekke mindre plasser er problemet i forhold til befolkningen og et mulig behandlingsapparat kanskje enda større enn det er i Oslo. Vi har bl.a. i Kristiansand et stort narkotikamiljø. Haugesund har også et kjent narkotikamiljø, og også i mitt eget fylke er faktisk det som har med narkotikamisbruk å gjøre, et stadig stigende og økende problem. Vi ser bl.a. av statistikkene over vinningskriminalitet i Norge problemer som gjenspeiler seg fordi mange narkomane faktisk må finansiere sitt forbruk ved vinningskriminalitet.

Jeg tror at når det gjelder utbygging av rusomsorgen, må det gjøres noe ytterligere. Jeg tror vi trenger flere behandlingsplasser, for vi har rett og slett ikke råd til å la flere dø mens de venter på behandlingsplass.

Når det gjelder selve Subutex-problemet, sa statsråden at det nå er bevilget penger til sentra for behandling med Subutex. Jeg tror likevel at vi er nødt til å se i øynene at også Subutex må bli spredd rundt omkring til behandlingssentre også andre plasser i landet enn i Oslo. Vi må få et regionalt tilbud om Subutex. Man kan godt ad-

ministrere det via det apparatet vi har i dag, for metadonbehandling, men vi må ha lavere kriterier for å komme inn under Subutex-behandling enn det som legges til grunn når det gjelder metadonbehandling, for det viser seg at terskelen er for høy. Mange når dessverre ikke opp, og de får derfor sine problemer ytterligere forsterket. Vi må kunne få til et system der allmennleger må kunne skrive ut Subutex for behandling av pasienter. Det må bli slutt på den holdningen som Helsetilsynet og enkelte fylkesleger har vist overfor de legene som bruker denne formen for behandling av sine pasienter.

Vi har også problemer rundt ecstasy-bruken, og jeg tror vi ser bare toppen av isfjellet der, og da særlig i forhold til de psykiske problemene som vil komme i ettertid. Vi har allerede et voldsomt press innenfor psykiatrien, og dessverre tror jeg at problemene ytterligere vil forsterkes ved den økende og store bruken av ecstasy i Norge.

Are Næss (KrF): Det er en viktig problemstilling interpellanten har tatt opp, og som både interpellanten og de foregående talere har gjort tydelig oppmerksom på, er det en problemstilling som får økende betydning. En kunne i utgangspunktet bare vise til sosialministerens innlegg, men jeg har lyst til å trekke fram et par forhold.

For det første mener jeg det er viktig å se narkotikabruk blant unge i sammenheng, og det gjelder også de tiltak som vi skal iverksette mot denne narkotikabruken. Når det gjelder disse tiltakene, må man bl.a. ta hensyn til den sammenheng som er påvist mellom bruk av og spesielt tidlig debut med stoff som tobakk, alkohol og narkotika.

På denne bakgrunnen er det viktig å vektlegge betydningen av tidlig forebygging – forebyggingen må komme tidligere enn før antatt – og at denne forebyggingen ikke ensidig fokuserer på narkotika, men også på de andre stoffene, som tobakk og alkohol, som på mange måter blir inngangsporten til et senere narkotikamisbruk. Slapphet og likegyldighet i forhold til f.eks. alkoholproblematikken vil også undergrave narkotikaforebygging. Det er viktig her å ha oppmerksomheten rettet mot foreldrene og sannsynligvis på et tidligere stadium enn vi før har gjort.

Når vi henvender oss til barn og ungdom, er det viktig å utnytte ressursene hos ungdomsorganisasjonene som arbeider mot alkohol, narkotika og andre rusgifter. Ungdom når lettest ungdom, og ungdom hører heller på jevnaldrende enn på levende fossiler som interpellanten, sosialministeren og undertegnede. Jeg går ut fra at «fossil» er et parlamentarisk uttrykk, iallfall når man inkluderer seg selv. Ungdommen har ideer, og ungdommen har ressurspersoner, og disse må vi bruke.

Så må vi ikke gi slipp på målet om et narkotikafritt samfunn. Vi må forebygge narkotikabruk, og vi må behandle narkotikabruk. Metadon og buprenorfin er viktige midler, men de er ikke behandling. Det er substitusjon og innebærer at man i utgangspunktet gir opp. Dette kan være nødvendig i mange tilfeller, og kriteriene kan ha vært for strenge. Men dette er og forblir en nødløsning, en substitusjon, og ikke en behandling.

Presidenten: Presidenten vil dog bemerke at når det gjelder bruk av begrepet «fossiler», mener presidenten det er bedre relatert til biologiske og geologiske sammenhenger, men finner for øvrig ikke noen grunn til å reagere siden representanten Næss selv var innom det vanskelige i dette.

Annelise Høegh (H): Som alle har vært inne på, står vi foran en urovekkende situasjon også i vårt land når det gjelder utbredelsen av narkotika og narkotikamisbruk. Det ser faktisk dessverre ut som stadig flere ungdommer er villige til eller tar sjansen på å prøve ut narkotiske stoffer. Dette har ført til at enkelte miljøer mener at legalisering av lettere stoffer er veien å gå. Jeg er glad for at det ikke er noen partier her på Stortinget som har falt for fristelsen til å gå den veien.

Det er først og fremst en ansvarsmobilisering i hjem og familie og holdninger i samfunnet som kan stoppe tilgangen til å prøve ut rusmidler. I den forbindelse vil jeg si at selv om Høyre støtter helhjertet opp om å gjøre metadonbehandling tilgjengelig og også er villig til å prøve ut behandling med Subutex og andre slike midler, er det en fin balansegang mellom nødvendig hjelp, også rent medisinsk, til langtkomne narkomane som man ikke lenger kan ha håp om å gjøre rusfrie, og den signaleffekten det kan gi ut i samfunnet for øvrig om at det er ikke så farlig, for kommer jeg meg ikke ut av det igjen, så er det hjelp å få ved å fortsette å være rusavhengig.

Behandling er alltid viktig, ikke minst når vi vet at vi egentlig er i etterkant i forhold til dem som ønsker å få hjelp til å komme ut av sitt rusproblem. Men det er heldigvis også en viss positiv utvikling, ikke minst i Oslo, der vi ser at det i fjor – i begynnelsen iallfall – var en nedgang i antall overdosedødsfall og færre utrykninger.

Men like viktig som behandling er – som også flere har vært inne på, sist Are Næss – forebygging, og det er bare en vellykket forebyggingsstrategi som kan redusere tilgangen til rusmiljøet. Derfor må jeg nok innrømme at det bekymrer meg en smule at Regjeringen og Arbeiderpartiet i årets budsjett ikke har vært villig til å prioritere forebygging og økning av bevilgningene til det forebyggende feltet så mye som vi hadde ønsket. Det blir derfor litt merkelig, synes jeg, når interpellanten sier at forventningene om økt satsing på forebygging dessverre ikke ble innfridd i det budsjettet som Stortinget vedtok for inneværende år. Dette er jo et ansvar som Arbeiderpartiet deler med Regjeringen.

Da vi hadde et budsjettssamarbeid mellom Høyre, Fremskrittspartiet og regjeringspartiene om fjorårets budsjett, fikk vi til en økning utover det Regjeringen hadde foreslått. Det er ikke tilfellet i år. Regjeringen og Arbeiderpartiet unnlot å stemme for Høyres forslag om økninger på 5 mill. kr, og det er bekymringsfullt når alle er enig i at forebygging er det viktigste og det mest effektive.

Inga Kvalbukt (Sp): Interpellanten tar her opp et veldig alvorlig samfunnsproblem. For å møte dette må vi satse på flere tiltak samtidig. Det aller viktigste er å hin-

dre rekruttering av misbrukere. Nå kan det se ut som utviklinga blant de aller yngste har begynt å flate noe ut, og hvis det er riktig, kan det tyde på at opplysning og holdningsskapende arbeid fører fram. For å hindre stadig nye ungdomsgrupper i å bli misbrukere må vi sørge for at gode ungdomstilbud finnes.

Ungdom vil søke fellesskap med andre, de vil ha utfordrende aktiviteter. Det er også viktig at alle barn får oppleve trygghet og får forståelse av eget verd. Gode oppvekstmiljø er et grunnleggende fundament i utviklinga av sunne ungdomskulturer.

Det holdningsskapende arbeidet må starte tidlig. Skolen må her være en viktig aktør. Vi må også være observante på farene ved miljøskifter, som når ungdommene går over i nye skoler og reiser til nye studiesteder. Jeg vet at enkelte videregående skoler har informasjonssamlinger for elevene ved starten av nytt skoleår, der elevene får orientering om fritidstilbud i området, og samtidig blir det gitt signaler om at de må være kritiske i valg av miljø. Et slikt opplegg bør bli rutine ved alle skoler. Det er et tankekors at de dårlige ungdomsmiljøene ofte er åpne, inkluderende og lette å komme inn i. Men den som er opptatt av en fritidssyssel vedkommende er interessert i, det være seg idrett, musikk, friluftsliv, sjakk, politisk arbeid, vil ikke så lett ramle utenfor. I det hele tatt er det viktig at flest mulig engasjerende tilbud er til stede i ungdomsmiljøene.

Jeg ser på sosialministerens omlegging av den statlige forebyggingsinnsatsen som et viktig tiltak. Det er riktig å flytte den operative innsatsen ut i fylkene og til de miljøene der de skal virke. Det betrakter jeg som et handlekraftig svar på de spørsmål som i dag stilles. Rusmiddel-direktoratet hadde ikke lenger den ønskede forebyggingseffekten.

Det vil også være nødvendig å bevisstgjøre og ansvarliggjøre ungdommen selv. Som samfunn må vi stille opp med positiv stimulans, råd og påvirkning. Men samtidig må vi formidle budskapet at alle har et eget ansvar både for seg selv og for den påvirkning de gir andre. Særlig vil jeg peke på faren som ligger i forskjellige populære festkulturer der nye narkotiske stoffer utprøves. For å opplyse om farene ved disse stoffene vil media kunne være en svært viktig aktør. Jeg tenker da på et bredt spekter av ulike media, fra TV til ungdomsblader. I det hele tatt tror jeg det er viktig at vi som politikere gjør oss kjent med hva ungdommen leser og prøver å få innpass med påvirkningsstoff her.

Narkobruk finnes i dag over heile landet. Det er derfor viktig i dette forebyggingsarbeidet å styrke politiets innsats. I distriktene, der forholdene er mindre og mer oversiktlige, kan innsats fra politi lett avdekke uheldige miljø i starten og lettere forhindre at disse utbrer seg.

Gunnar Breimo (A): Det initiativ som representanten Skogholt har tatt ved å reise denne interpellasjonen, er prisverdig. Slik situasjonen utvikler seg på dette området, burde det være grunnlag for en nærmest kontinuerlig debatt i dette hus. Vi bruker atskillig tid på å diskutere saker av langt mindre betydning. Vi står nemlig her over-

for et av våre aller største samfunnsproblem, og problemet bare øker uansett hva vi setter inn av tradisjonelle virkemidler. Det synes klart at det vi så langt har foretatt oss, bare er flikking på overflaten på en skute som råtner innenfra. Skal vi forvente å kunne snu utviklingen, må vi være villige til å satse betydelig mer penger på det forebyggende arbeidet. Vi må også begynne å se ting i sammenheng og ikke minst ta konsekvensene av de sammenhengene vi ser, og som til dels ligger åpenbare i dagen.

Jeg er ikke forundret over utviklingen. Vi har etter hvert fått et samfunn som uansett verdikommisjon, bare blir hardere og hardere, der så godt som alt dreier seg om penger og materielle ting, og alt appellerer til den enkeltes egoisme. TV-skjermene renner over av kjøpepress og vold. Samtidig har vi åpnet slusene for alkoholbruk og skaper det inntrykk overfor ungdommen at alkohol hører til overalt. I tillegg har vi snart ikke et eneste forum hvor vi møtes på tvers av generasjonene. Ungdommen overlates i stor grad til seg selv. Når skolen er slutt, møter de et samfunn som mer og mer blir en jaktmark og ikke et fellesskap.

Jeg tegner nå et bilde med grov penn, og gjør det helt bevisst. Jeg har alltid undret meg over hvor vanskelig det er å finne penger til forebyggende arbeid når vi vet at vi bare er nødt til å finne penger til å reparere skadene noen år senere. Og alle er jo enige. Det nytter heller ikke å skyldte på pengemangel. Det beste bevis for at det kun er viljen det gjelder, er at stortingsflertallet over natten ristet 3 milliarder kr ut av ermene for å oppfylle et lite gjenomtenkt valgløfte.

Bare gjennom en skikkelig storsatsing på skolen kan vi gjøre noe som virkelig monner. Tenk hva vi kunne oppnådd for bare 1 av de 3 milliarder kr pr. år, brukt bevisst i skoleverket for å hindre at noen faller utenfor. Tidlig i barnehage og skole kan vi se hvilke barn som kan komme ut og kjøre uten ekstrainsats fra de voksnes side. En slik ekstrainsats er det ikke plass for i dag på grunn av feilprioritering fra Stortingets side.

Vår enhetsskole samler alle barn. Det betyr at barn og ungdom kan hjelpe hverandre under ledelse av voksne, og fagfolk kan også settes inn. I skolen kan man gi det forslitte begrepet «solidaritet» et reelt innhold og motvirke mange av de kreftene som barn utsettes for utenfor skolen. Men det krever ressurser – økonomisk og menneskelig. Forskere råder oss til å satse på ungdommen før de begynner med røyk, alkohol eller narkotika. Selvsagt er det riktig. Det er bare i skolen at vi kan nå alle før det skjer. Uten at vi får til en slik storsatsing i grunnskolen, er jeg pessimist. Da vil utviklingen gå sin skjeve gang og problemene bare øke, og dermed også reparasjonskostnadene. Det faktiske forhold er dessuten at pengene vi bruker på barna våre, vil vi få igjen mange ganger senere i form av besparelser.

Jørn L. Stang (Frp): Desperasjonen etter de livsnødvendige narkotiske dosene tvinger mange narkomane til å begå kriminelle handlinger. Døgnet rundt må man jage etter penger for å finansiere neste dose. Det er årsaken til at narkomane begir seg ut på gaten for å spørre: Kan du ikke

avse noen småpenger? Hvis man da ikke må ty til kriminelle handlinger. Det må også være unntak at man ikke støter på én eller flere narkomane på tiggerferd på Karl Johan eller for den saks skyld andre steder. Det at velferdssamfunnet ikke fungerer så godt som enkelte politikere ønsker å fremstille det, er en skamplott på det norske samfunn. For mange virker det belastende at slike tilstander nærmest aksepteres av myndighetene. Det er samtidig et bevis for at tilbudene til narkomane er mangelfulle, og at det beror på manglende vilje til å tvangsavvenne narkomane.

Den økonomiske gevinsten som ligger i narkotikahandel, er høy, og dette er lite risikabelt i Norge. De hensynsløse formidlerne av narkotika vet at strafferammene i Norge er så beskjedne og milde at det blir bekvemt å sone i norske luksussfengsler. Dermed blir fristelsene meget store for dem som ønsker å tjene penger på andres elendighet, uavhengig av om unge mennesker dør. De fleste stoffmisbrukere er dypt fortvilet over sin egen situasjon. At man må begå vinningskriminalitet, betyr faktisk for en god del narkomane at de går på akkord med sin egen moralske overbevisning, men desperasjon er selve drivkraften til handlingene.

Foreldre og familie lider også under at narkotikaen får tak i deres avkom, og de ønsker ofte ikke noe annet enn at deres barn skal tvangsavvennes av ulike grunner. Mange foreldre lever under forhold med handlinger som grenser mot terror, vold og trusler for at deres barn skal få penger til stoff.

Derfor er det skremmende og fullstendig uansvarlig at narkotikaadvokater så kan hevde at folk må få bruke de narkotiske stoffene som de selv vil. Justisministeren og undertegnede hadde i forrige ukes spørretime et oppgjør om etikken hos asyladvokatene. Det viser seg at etikken også er svært mangelfull hos noen narkotikaadvokater som lever av å forsvare kriminelle rusmiddelmissbrukere. I tillegg fremstår advokater og forherliger bruken, fordi de selv har forsøkt både hasj og LSD. Bedre blir det heller ikke når enkelte politijurister tar til orde for mildere narkotikastraffer i Norge.

Til tross for at flere vil ende i rennestenen, påvirker det ikke avdankede sofaliberalere at ungdom med fremtiden foran seg, faktisk vil gå til grunne. Hvor er Verdikommisjonen?

Kampen mot narkotika er langt fra tapt når undersøkelser viser at godt over 80 pst. av alle norske 21-åringer aldri har prøvd hasj eller andre narkotiske stoffer. Det er ikke bare en kamp om å få tilstrekkelige behandlings- og rehabiliteringsplasser, men det er også en kamp for å få tilstrekkelig og nødvendig heving av minstestoffer for omsetning av narkotika og for organisert kriminalitet. (Presidenten klubber) På straffeområdet svikter både Arbeiderpartiet og Regjeringen, fordi man i størst mulig grad ønsker best mulig kriminalomsorg (presidenten klubber) for de kriminelle.

Presidenten: Presidenten minner om taletidsbegrensningen på tre minutter.

Ane Sofie Tømmerås (A): Jeg er glad det er sosialministeren som er denne interpellasjonens adressat. Også

på justissektoren jobber man mye på dette feltet, og der er det blitt sagt at det er mye kriminalitet i rusmiljøet og mye rus i det kriminelle miljøet. Og det er sant!

Det et ungt menneske tror er et uskyldig eksperiment med noen piller i helgen, blir for noen avhengighet, et forbruk som brer seg, det blir dyrt, og kriminaliteten er nær. Og vi kan løpe etter ulovlig misbruk, vi kan løpe etter brukere, langere og bakmenn, men det er et evig løp. For hver bakmann som blir tatt, kommer nye bakmenn og nye brukere. Så lenge det er etterspørsel, får vi også nye leveranser. Derfor er det så viktig – i tillegg til at vi på justissektoren løper – at vi hjelper folk ut av misbruket, og ikke minst at vi forhindrer nye misbruk. Derfor er kampen mot narkotika så veldig mye mer enn justispolitikk.

Flere har i debatten pekt på den skremmende spredningen av narkotikamisbruk vi har sett i de siste årene. Da jeg var tenåring i Sarpsborg på begynnelsen av 1980-tallet, visste vi om hasj som rusmiddel, og vi visste hvilke mystiske, bortgjemte bakgårder som måtte oppsøkes for å få kjøpt noen gram. Men i dag blir tenåringene i Sarpsborg tilbudt harde narkotiske stoffer og får kjøpt dem på ungdomsskolen, i sitt daglige virke, og stoffene blir tilbudt åpenlyst på utesteder i Sarpsborg. En tenåring i dag må stadig si aktivt nei til narkotika, mens for noen år siden – da jeg var tenåring – måtte vi aktivt oppsøke de bortgjemte krokene. Det er alvorlig!

Også fengslene sliter med narkotikaproblemet. En hermetisk lukking av fengslene er ikke praktisk mulig og dessuten uforenlig med en kriminalomsorg som skal drive rehabilitering. Det er ikke snakk om å være snille med de innsatte, som representanten før meg antydde, men det er snakk om å få dem ut av det narkotikamisbruket de driver med.

Mye er gjort i fengslene, men noe er også gjort, f.eks. Stifinner-prosjektet i Oslo krets fengsel, der den innsatte inngår en kontrakt om rusfri soning, arbeider aktivt med holdninger og det å få startet et nytt liv. Men der ser vi problemer som jeg håper sosialministeren vil rydde opp i. Når man kommer til den såkalte fase tre i Stifinner-prosjektet, nemlig oppfølgingen når man kommer ut av fengslet, så svikter fylkeskommunene. De gir ikke den økonomiske garantien som skal til når den innsatte kommer inn i en behandlingsinstitusjon. Det medfører at mange ikke får den viktige sistefasen. Dermed faller de tilbake til det gamle miljøet, og noen deltar ikke i det hele tatt.

Jeg vil derfor spørre sosialministeren: Hvilke grep vil hun foreta for at fylkeskommunene tar det ansvaret de faktisk er pålagt?

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få takke for et bredt og godt engasjement i denne interpellasjonsdebatten.

Vi vet sikkert mer enn nok, blir det hevdet. Men jeg tror ikke vi har den kunnskap vi trenger for å iverksette de rette tiltakene. Jeg tror behovet for en mer helhetlig narkotikapolitikk absolutt er til stede. Mange fagfolk etterlyser også en slik samordning.

Statsråden har en positiv innstilling til å ville gripe fatt i utfordringene, og Stortinget bevilger midler. Likevel

ser vi at vi har et meget stort antall overdosedødsfall. Mens vi tidligere hadde ovedosedødsfallene i hovedsak i Oslo, har vi nå flere overdosedødsfall utenfor Oslo enn i hovedstaden. Stadig flere tar i bruk narkotika. Jeg synes dette burde være et klart signal om at vi ikke har god nok oversikt og ikke iverksetter de rette tiltakene. Jeg mener dette gjelder det forebyggende arbeidet, behandlingsoppbygg mv.

Statsråden viste til de innspillene hennes arbeidsgruppe hadde kommet med, og som nå er ute – eller hadde vært ute – på høring. Jeg er redd for at arbeidsgruppen har hatt noe kort tid på å utføre dette viktige arbeidet, og at man ikke har god nok oversikt over situasjonen rundt omkring i landet for å fremme best mulige forslag til tiltak. Jeg håper jeg tar feil på dette området.

Representanten Høegh hadde en merknad til det som er bevilget i år til det forebyggende arbeidet. Jeg har ikke lagt ansvaret på noe enkelt parti for de manglende bevilgninger til det forebyggende arbeidet. Jeg tok opp dette i erkjennelsen av at vi på dette området, som på mange andre, er for lite flinke til å prioritere det forebyggende arbeidet. Men i en konkurranse om hvem som bevilger mest, slik som representanten Høegh påpekte, tror ikke jeg det reelle behovet er pluss/minus 5 mill. kr, men at behovet dessverre er det mangedobbelte.

Jeg håper statsråden vil bidra til at prosjekt for behandling ved hjelp av Subutex, vil få en rask og effektiv behandling, og ikke måtte vente i en lang kø for metadon-assistert behandling.

Med stor interesse har jeg registrert at statsråden ikke er enig med sin sjef i at det er behov for en uavhengig narkotikakommisjon. Kan vi likevel håpe på at statsråden vil vurdere statsministerens forslag enda en gang? Og vil statsråden ta initiativ til at vi får en statlig handlingsplan for rusfeltet?

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er glad for den breie semja som det er i Stortinget – og som har kome fram på nytt i dag – når det gjeld sterkare innsats for å forhindre rusmiddelmissbruk. Har statsministeren varsla ein narkotikakommisjon? Han har sagt at han er open for å vurdere det.

Professor Andenæs tok til orde for ein gjennomgang av lovgjevinga og strafferammene med sikte på ei liberalisering, det var hans engasjement for ein narkotikakommisjon. Det oppfattar eg som noko heilt anna enn den heilskaplege gjennomgangen som Skogholt tar til orde for. Og det er altså ein slik heilskapleg gjennomgang Regjeringa no følgjer opp ved ein gjennomgang av det førebyggjande arbeidet og ved ein gjennomgang på behandlingssida gjennom Nesvåg-gruppa sine rapportar.

Så er det fleire her som har spurt om når vi får høve til å gå nærare inn i denne heilskapen og handlingsplanen. Tømmerås kjem inn på det med det viktige ansvaret som fylkeskommunen har. Eg ser føre meg at høyringsfråsegnene frå Nesvåg-gruppa sitt arbeid skal danna grunnlag for ei ny sak til Stortinget. Det mest realistiske med omsyn til å få til ein endå meir gjennomtenkt og altomfattande handlingsplan enn den vi har hatt til no, vil vera

våren 2001. I mellomtida må vi bruka den kunnskapen som vi har.

Vi veit at internasjonal produksjon og omsetning aukar. Det fører til auka tilgang òg i Noreg. Difor er det viktig å styrkja det internasjonale samarbeidet, både om alternativ produksjon til narkotika og det internasjonale politisamarbeidet.

Så veit vi òg nok til å ta med i det vidare arbeidet at det er ingen enkel veg for den som vil ut av sitt rusmiddelmissbruk. Det inneber at vi må ha ei rekkje tiltak og tilbod når det gjeld behandling. Men vi veit at langsiktig oppfølging gjev betre resultat, og det tilseier at vi ikkje minst må styrkja ettervernet. Så må vi styrkja samarbeidet på tvers, det har vi gjort mellom Sosial- og Helsedepartementet og Justisdepartementet. Vi har òg sett ned ei gruppe som ser på dei gode modellane lokalt for å styrkja sosial-, helse- og justissektoren, arbeidsliv og kva det elles måtte vera. Førebygging må ha fyrste prioritet, og difor må vi ha denne gjennomgangen, som eg håpar vil gje resultat.

Presidenten: Dermed er debatten i sak nr. 3 slutt.

S a k n r . 4

Forslag fra stortingsrepresentant Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999 (Jf. Innst. O. nr. 34):

«Stortinget ber Regjeringen bruke unntaksmuligheten i § 26 siste ledd til å lage et forenklet regelverk med lavere garantikrav for formidling av tjenester som praktikant, barnevakt, dagmamma og for særlige distriktsbaserte virksomheter med lav omsetning.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1738)

S a k n r . 5

Forslag fra stortingsrepresentant Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999 (Jf. Innst. O. nr. 34):

«Stortinget ber Regjeringen legge frem alternative modeller til å etablere et vikarbyrå i offentlig regi for å etablere ordninger hvor arbeidsmarkedsetaten kan inngå partnerskap med private vikarbyråer eller arbeidsformidlere, og offentlige eller private brukere for å videreutvikle områdene som er skissert lagt inn under et vikarbyrå eller finansiert gjennom betaling fra brukeren.»

Presidenten: Ingen har bedt om ordet.
(Votering, se side 1738)

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Vi går da til votering over sakene på dagens kart.

Til sakene nr. 1, 2 og 3 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 4

Presidenten: Det voteres over forslag fra representanten Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999:

«Stortinget ber Regjeringen bruke unntaksmuligheten i § 26 siste ledd til å lage et forenklet regelverk med lavere garantikrav for formidling av tjenester som praktikant, barnevakt, dagmamma og for særlige distriktsbaserte virksomheter med lav omsetning.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 60 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.45.38)

Votering i sak nr. 5

Presidenten: Det voteres over forslag fra representanten Erna Solberg på vegne av Fremskrittspartiet og Høyre oversendt fra Odelstingets møte 17. desember 1999:

«Stortinget ber Regjeringen legge frem alternative modeller til å etablere et vikarbyrå i offentlig regi for å etablere ordninger hvor arbeidsmarkedsetaten kan inngå partnerskap med private vikarbyråer eller arbeidsformidlere, og offentlige eller private brukere for å videreutvikle områdene som er skissert lagt inn under et vikarbyrå eller finansiert gjennom betaling fra brukeren.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet og Høyre ble med 67 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 12.46.08)

*S a k n r . 6**Referat*

1. (126) Forslag fra stortingsrepresentantene Karin Andersen og Harald Hove om å be Regjeringen utrede en ordning med en fastsatt arbeidsinnvandringskvote hvert år (Dokument nr. 8:18 (1999-2000))
2. (127) Forslag fra stortingsrepresentantene Vidar Kleppe, Terje Knudsen, Harald T. Nesvik, Øyvind Vaksdal og Hans J. Røsjorde om endring i lov om yrkesskadeforsikring slik at begrepet «konstatert» anvendes i denne bestemmelse på tilsvarende måte som ved konstatering av skader i henhold til skadeerstatningsloven, i forhold til soldater under NATO-ledede operasjoner i utlandet og tidligere FN-soldater (Dokument nr. 8:24 (1999-2000))
Enst.: Nr. 1 og 2 sendes justiskomiteen.
3. (128) Forslag fra stortingsrepresentant Finn Kristian Marthinsen om tillegg til lov om sosiale tjenester § 6, slik at behandling av spilleavhengige blir hjemlet i lovverket (Dokument nr. 8:26 (1999-2000))
Enst.: Sendes sosialkomiteen.
4. (129) Askøy kommune sender skriv datert 13. desember 1999 med uttalelse fra kommunestyret om kommuneøkonomien, overføringer til kommunene
5. (130) Lillehammer kommune sender skriv datert 3. januar 2000 med uttalelse fra kommunestyret om kommuneøkonomien
Enst.: Nr. 4 og 5 vedlegges protokollen.

Møtet hevet kl. 12.45.
